

1. PÕHIMÕTTED (sh mõisted)			
lr	muudatusettepanek	ettepanek vastu võetud (jah/ei/osaliselt/võetud teadmiseks)	kommentaar
1_01	<p>Toetada eestivenelaste positiivse identiteedi kujunemist. Eestivenelased on kujunev kogukond, kelle poliitiline määratlus on eestlane ning etniline määratlus – eestivenelane. Paljud siinsed venelased ennast juba nii määratlevadki, sellesuunalist arengut tuleb nii moraalselt kui materiaalselt toetada. Kaasa tuleb aidata eestivene eliidi kujunemisele, sh avalike ülikoolide jõupingutustele eestivene noorte kaasamiseks eesti ülikoolidesse.</p>	Osaliselt	<p>Venekeelse elanikkonna positiivse identiteedi kujunemist toetatakse peamiselt lõimumiskava haridusliku ja kultuurilise valdkonna meetmete kaudu. Ühtse haridussüsteemi arendamise peamine eesmärk on võrdsete võimalust tagamine kõigile Eesti elanikele; noori toetatakse nii eesti kui emakeele õppel. Kõrgkoolides tagatakse eesti keelt piisavalt mitte valdavatele õppuritele üheaastane intensiivne keeleõppe tugi. Planeeritud on hulgaliselt tegevusi, mille eesmärk on tutvustada noortele ja nende õpetajatele Eestimaad. Olulisel kohal on ka mitmekultuurilisuse mõõtme sisseviimine läbiva teemana õppekavadesse ning erineva kultuuritaustaga ja erineva emakeelega õpilaste õpetamise meetodika sisseviimine õpetajakoolitusse. Samuti jätkub kultuuriseltside tegevuse toetamine.</p>
1_02	<p>Oluline on venekeelsetele koolidele sobivate ajalooõpikute väljatöötamine, mis ühendaks eestivenelaste ajaloo Eesti ajaloo viisil, mis ei sunniks Eestis sündinud ja kasvanud inimesi end määratlema okupantidena. Toetus tärkavate eestivähemuste identiteetidele peaks väljenduma ka sõnakasutuses. Terminite mitte-eestlased asemele tuleks eelistada termineid eestivenelased, eestiaserid, eestirootslased, eestisoomlased jne.</p>	Jah	<p>Erinevate ekspertide soovitusel asendati termin "mitte-eestlane" teistega (sh näiteks "muukeelsed Eesti elanikud", "teised rahvused"). Arengukava käsitleb harva konkreetseid rahvusvähemusi, pigem kõiki korraga või on tegevused eristatud keele alusel. On oluline tagada kõigile Eesti õppuritele ühtne infokeskkond (sh õppevara) mis võib vajadusel tähendada õppevara ümbervaatumist tervikuna, st et nii eesti kui vene õppekeelega koolides kasutusel olevad õpikud vastaksid kõik sallivuse printsiibile. Samuti koostatakse vene õppekeelega koolidele ajaloo eestikeelseks õpetamiseks toetavad töölehed.</p>
1_03	<p>Teeme ettepaneku uueks, alternatiivseks lähenemiseks programmi koostamisele. Programm võiks olla lühike ülevaatluk dokument (alla 10 lehekülje), mis koosneks 2 funktsionaalsest põhiosast. Esimene neist fikseeriks lühidalt strateegilised eesmärgid. Teine määratleks üksikute tegevusvaldkondade ja konkreetsete tegevuste (mitte üksikute ürituste!) loendi vormis peamised / juhtivad teostajad ja vastutajad (mitte kõik kaasatud või asjassepuutuvad -- sel juhul hajub vastutus olematusse). Kui formaalsetest nõuetest lähtuvalt on möödapääsmatu lisada programmile muid osiseid, siis piirduda maksimaalselt lakooniliste formuleeringutega, millele on vajadusel lisatud viited muudele dokumentidele (uurimustele, määrustele vms.) Kogu muu tänaseks ettevalmistatud väärtuslik materjal võiks leida oma väärrika koha mitut eri liiki kaasnevas dokumentatsioonis, millele programmis saab viidata. Kõiki programmis seatud ülesandeid saab alati täpsustada alama taseme regulatiivsetes või töödokumentides.</p>	Ei	<p>Valdkondlikel arengukavadel on oma koostamise põhimõtted, mis tulenevad strateegiliste dokumentide määrusest nr 302. Kui neid ei järgita, ei saa Vabariigi Valitsus lõimumiskava kinnitada kui üleriiklikult kohaldatavat dokumenti. Arengukava koostamisel on olnud eesmärgiks dokumendis esitada vaid kõige olulisem informatsioon. Hetkeolukorra ülevaadet täiendavad analüüsid on viidatud ning selgitused eesmärkidele ja meetmetele sisalduvad rakendusplaani seletuskirjas.</p>
1_04	<p>Tekstis räägitakse läbisegi vähemusrühmadest, gruppidest ja üksikisikutest. Kuna tegu pole homogeense grupiga, oleks otstarbekas rääkida eelkõige üksikisikut ning temale suunatud poliitikast.</p>	osaliselt	<p>Lõimumiskava üheks põhimõtteks on lõimumine kui üksikisikut lähtuv ja kogu ühiskonda haarav protsess. Edukas lõimumine saab teostuda vaid eestlaste ja teiste rahvuste esindajate isikliku tahte ja jõupingutuse tulemusel, mida peab toetama püsielanikke esindavate ühenduste, kohalike omavalitsusorganite ja riigiasutuste tegevus toetava õigusliku, majandusliku, sotsiaalse ja vaimse keskkonna kujundamisel. Lõimumiskava on suunatud Eesti Vabariigi püsielanikule. Erinevad meetmed ning tegevused: näiteks Rahvastikuminiistri Büroo (ning Kultuuriministeerium)</p>

			toetavad suurel hulgal erinevaid rahvuskultuuriseltse, mis toetavad gruppide arengut. Lõimumiskava on erinevatel tasanditel suunatud nii indiviidi kui gruppide ja laiemalt ühiskonna tasandile.
1_05	Luaa kogu strateegiast skeem, kuidas erinevad meetmed toimivad ühise eesmärgi nimel.	Jah	Lõimumiskava sisaldab strateegiliste eesmärkide skeemi.
1_06	Mõtlemise Reform. (I) Peab vabanema mõtlemisest, et kõik venelased on Eesti riigi vaenlased. (tegelikult paljud ei mõtlegi nii aga sellegipoolest) Ei saa vastutada kogu rahvas, mitmete põlvkondade kaupa oma vanemate tegude eest (kes omakorda olid režiimi ohvrid), nii nagu ei saanud vastuta Lennart Meri oma venna tegude eest.	Võetud teadmiseks	Kõik lõimumiskava tegevused on suunatud sellele, et suurendada teadlikkust Eesti ühiskonna kultuurilisest mitmekesisusest ning sallivust erinevuste suhtes.
1_07	Mõtlemise Reform. (II) Kõik Eesti kodanikud peavad saama võrdse hariduse. Ainult koos elades on võimalik tundma õppida oma naabreid/lähedasi. Arvestades ka seda, et lähitulevikus erinevatest rahvusest migrantide arv suureneb ei ole võimalik jätkata olukorras kus iga rahvas saaks hariduse oma emakeeles. Erakoolides ehk siis. Samuti peab arvestama väga suure vajadusega Eesti vene keele oskustega (kasutada Šveitsi kogemusi).	Osaliselt	Haridusliku ja kultuurilise valdkonna eesmärgiks on, et <i>kõigil Eesti elanikel oleks võrdsed võimalused hariduse omandamiseks ühtses haridussüsteemis ning samas ka tingimised oma keele ja kultuuri säilitamiseks</i> . Seoses üleminekuga osalisele eestikeelsele õppele üldhariduskoolides laienevad keeleõppe ja kohanemisprogrammid igal haridusastmel. Oluline läbiv tegevus ministribüroo poolt kultuurivaldkonnas on eestlaste ning teiste rahvuste kontaktide tihendamise ning ühistegevuse toetamine.
1_08	Õigus-poliitiline protsess peaks kajastuma ka püstitatud eesmärkides, praegu see nii ei ole.	Jah	Lõimumiskava eesmärk ning visioon 2013 sisaldavad ka õigusliku ja poliitilise lõimumise mõõdet. <i>Lõimumiskava eesmärk on toetada iga püsielaniku kuuluvustunnet Eesti ühiskonda ühiste väärtuste jagamise ning riigikeele valdamise kaudu. Eduka lõimumise tulemusena saab igaüks ennast vabalt teostada ning tunneb end turvaliselt, osaledes ühiskonna majanduslikus, sotsiaalses, poliitilises ja kultuurilises elus. Eestis on loodud võimalused teiste rahvuskeelte ja -kultuuride arendamiseks</i> . Visioonis 2013 on muuhulgas seatud sihiks: <ul style="list-style-type: none"> • kontaktid ja suhtlus erineva emakeelega inimeste vahel on suurenenud ning erinevused eesti- ja muukeelsete elanike osalemises kodanikuühendustes ja avalikus sfääris on vähenenud; • määratlemata kodakondsusega isikute osakaal Eesti elanike, seas, on püsivalt kahanenud; • valdav osa Eesti elanikest usaldab muust rahvusest inimesi ja vastupidi;
1_09	Integratsioon võib toimuda ka muus keeles kui eesti keel: enne sisuline kaasamine, mille kaudu ka keelt võimalik õpetada.	Võetud teadmiseks	Avalikus sfääris on ühiseks suhtlemiskeeleks eesti keel. Arengukavasse on kavandatud tegevusi, mis ei ole otseselt seotud ühe keelega ega suunatud eesti keele oskuse parandamisele, vaid suunatud just ühistegevustele, ühiste väärtuste jagamisele.
1_10	Pidevalt viia läbi monitooringuid ja uuringuid, et saada teavet erinevate läbiviidavate tegevuste tegelike sisuliste tulemuste kohta.	jah	Lõimumiskava juhtimine sisaldab muuhulgas ka valdkondliku arengukava elluviimise analüüsi meedet. 2010.aastal tellitakse lõimumiskava vahehindamine ning 2014 lõpphinnangu aruanne. Igal aastal koostatakse lõppeval aastal arengukava rakendamise tulemuslikkuse ülevaatlik aruanne. Jätkuvalt korraldatakse Integratsioonimonitooringuid (2008.a). Väiksemad uuringud on planeeritud ka rakendusplaani 2008-2010 eri valdkondades ning meetmetes (sh uuring eesti keele õppest koolieelsetes lasteasutustes, uuring muukeelse lapse toimetulekust eesti õppekeelega koolis, täiskasvanute eesti keele õppe vajaduste seire, uuringud inimõiguste kaitse valdkonnas, aastateks 2011-2013 on planeeritud uuring muukeelsetest subkultuuridest Eesti kultuuriruumis)

1_11	Arvestada sellega, et integratsiooni probleemiks on getostumine, ta puudutab kompaktsset asuala.	Jah	Lõimumiskava peatükis "Hetkeolukorra analüüs" tunnustatakse vajadust pöörata tähelepanu regionaalsetele eripäradele. Aastal 2008 tegeletakse KOV rolli selgitamisega lõimumispoliitikas, et lõimumiskava meetmeid võimalusel ka regionaalselt paremini sihistada..
1_12	Oleme juba kokku leppinud (avalikkus), et keeleõpe on oluline. Sellega tegeleb palju asutusi ja ühendusi. Keeleõppe rõhutamise asemel on vaja fookus nüüd tõsta mujale.	Osaliselt	<p>Uuringud kinnitavad jätkuvalt, et madal keeleoskuse tase takistab inimestel elus edasi jõuda, parandada oma sotsiaalset ja majanduslikku heaolu. Lõimumiskava üheks põhimõtteks on Eesti keel kui avaliku sfääri suhtluskeel:</p> <p><i>Eesti keele oskus on eduka lõimumise üks eeltingimusi, mis annab isikuile võimaluse osaleda ühiskondlikus elus võrdset. Keelelise integratsiooni pikemaajaline eesmärk on saavutada olukord, kus kõik Eestimaa püsielanikud suudavad suhelda riigikeeles.</i></p> <p>Kuna aga lõimumine ei lõppe keeleoskusega, on lõimumiskavas senisest olulisem roll nii sotsiaalse ja majandusliku kui õigusliku ja poliitilise valdkonna eesmärkidel/tegevustel, mis riiklikus integratsiooniprogrammis 2000-2007 keeleõppe varju jäid.</p>

STRATEEGILISED EESMÄRGID

2. VISIOON 2013

Nr	muudatusettepanek	ettepanek vastu võetud (jah/ei/osaliselt/võetud teadmiseks)	Kommentaar
2_01	Tunnistada probleemi ning tõsta selle lahendamine riiklikuks prioriteediks. Aprillikriisi varjatud pinnaseks oli aastatepikkune tegelikust olukorrast möödavaatamine. Eestis elava venekeelse kogukonna meelsus ja tulevik on tegelikult meie riigi üks peamisi ja keerukamaid julgeolekuküsimusi. Riigikogu ja valitsus peavad seda selgesõnaliselt tunnistama ning võtma poliitilise vastutuse lahenduste leidmise eest. See eeldab koalitsioonilepingus integratsiooniteemale keske koha andmist ning kõigi Eesti tipp-poliitikute isiklikku ja püsivat panust lõimumise toetuseks. Senine projektipõhine tegevus peab asenduma kõiki poliitikavaldkondi läbiva kahepoolse protsessiga.	Jah	Eesti Lõimumiskava 2008-2013 koostamine ja vastuvõtmine on poliitilise tahte väljendus
2_02	Sõnastada selged rahvuspoliitilised eesmärgid. Eesti rahvuslik huvi pole ei assimilatsioon ega mitte-eestlaste lahkumine. Meie riigi stabiilsuse võti on selge identiteediga lojaalse eestivenelaste kogukonna tugevnemine Eestis. Eesmärgiks on vastastikust partnerlust väärtustavate hoiakute ning ühiste väärtuste kujundamine, mis hõlmab nii eestlasi kui ka teisi rahvusrühmi.	Jah	Rahvuspoliitilised eesmärgid on sõnastatud õigusaktides alates EV Põhiseadusest ning riigi keskstrateegiates. Seosed lõimimisega on sõnastatud lõimumiskava peatükis Seosed teiste arengukavadega.
2_03	Kõigepealt on vaja teada täpselt, milline on see arv teistest rahvustest inimesi (peamiselt venelasi), kes saavad ja tahavad integreeruda Eesti ühiskonda. Siia on jäänud terve hulk Venemaa sõjaväelastest pensionäre, kes minu teada kaotaksid pensioni kodakondsuse muutmisel.	osaliselt	Lõimumiskava koostamise raames läbi viidud vajadus- ja teostatavusanalüüsi tulemusena selgus, et 61% Eesti muukeelsest elanikkonnast on tugevalt või keskmiselt lõimunud, 31% on nõrgalt lõimunud ning 8% lõimumata. Lõimumiskava sihtgrupiks on peamiselt juba tugevalt, keskmiselt või nõrgalt lõimunud, kuna lõimumata muukeelse elanikkonna probleemid puudutavad peamiselt sotsiaalset turvalisust, baasvajaduste rahuldamist jms, mis kuuluvad Sotsiaalministeeriumi ja Justiitsministeeriumi haldusalasse. Mis puudutab konkreetselt Venemaa sõjaväelastest pensionäre, siis tuleb siinkohal parandada väärarusaam. Nimelt ei ole pension seotud kodakondsusega. Kui inimesel on õigus mitmele pensionile, siis ta saab valida, millist soovib saada (selleks tuleb täita vastav avaldus). Vene sõjaväepensionäride sotsiaalsete tagatiste küsimust reguleerib Eesti Vabariigi ja Vene Föderatsiooni vaheline kokkulepe Vene Föderatsiooni relvajõudude pensionäride sotsiaalsete tagatiste küsimustes Eesti Vabariigi territooriumil (sõlmitud 26.07.1994) Artikkel 3: Vene Föderatsioon kindlustab sõjaväepensionärid pensioniga Eesti Vabariigi territooriumil sõltumata nende kodakondsusest Vene Föderatsiooni seadusandlusega kehtestatud tingimustel ja normide järgi.(...) Artikkel 5: Sõjaväepensionäridele, kellel on õigus pensionile vastavalt Eesti Vabariigi seadusandlusele, võivad pensioni nende soovil määrata ja välja maksta Eesti Vabariigi vastavad organid tema vahendite arvelt. Varem Vene Föderatsiooni poolt määratud pensionide väljamaksmine peatatakse seejuures ajaks, mil pensione maksavad välja Eesti Vabariigi vastavad organid, ning vastupidi .
2_04	Mõtlemise Reform (III)	Võetud teadmiseks	

	Kui Eesti on mõistnud hukka Nõukogude režiimi ja kõik mis on sellega seotud, siis ei saa Eesti riik tegutseda samadel meetoditel siis on see õiglane, kuid Eesti ei saa käituda samamoodi nagu Nõukogude režiim, kes lammutas kõik Eesti olevad Vabadussambad. Me võiks olla sellest üle, et mitte toita Venemaad teemaga mis nende propagandamasinasse hästi sisse sobib.		
2_05	Integratsioon ei ole ainult keele teadmine, vaid ka meelsuse kujundamine.	Võetud teadmiseks	Lisaks keeleõppele on kavas planeeritud mitmeid tegevusi, mis on suunatud vene ja eesti õppekeelega koolide noorte ühistegevustele. Õpetajate koolitusel ja erinevatel infoüritustel erinevatele sihtrühmadele tähtsustatakse õppurite ja õpetajate kaasamise läbi hoiakute kujundamist.
2_06	Integratsioonistrateegia peaks puudutama kõigi Eestis elavate rahvuste integratsiooni, sh kaasama eestlasi.	Jah	Lõimumiskava sihtrühkiks on ka eesti keelt kõnelev Eesti elanikkond. Rakendusplaan sisaldab nii tegevusi, mis on suunatud kogu Eesti ühiskonnale (sh. eesti keelt kõnelevale osale). Sihtrühmid on osaliselt esitatud lõimumiskava <i>Strateegiliste eesmärkide peatükis</i> ning täpsemalt rakendusplaani seletuskirjas.
2_07	Tuleb eestlased kaasata integratsiooniprotsessi ning nende tolerantsust suurendada.	Jah	Lõimumiskava sihtrühkiks on ka eesti keelt kõnelev Eesti elanikkond. Lõimumiskava õigusliku ja poliitilise valdkonna siht on anda kõigile Eesti elanikele seadustega tagatud õigustest lähtudes võrdsed võimalused eneseteostuseks ühiskonnaelus ja poliitikas, sõltumata rahvusest või emakeelest. Lõimumiskavas on planeeritud tegevusi, mille eesmärgiks on etniliste ja kultuurigruppide vastastikkuse usalduse suurendamise toetamine. Lõimumiskava koostajad ning rakendajad on teadlikud eestlaste suletusest teatavates teisest rahvusest inimesi puudutavates küsimustes. Olulisel kohal on ka kontaktide tihendamise erinevast rahvusest eestimaalaste vahel ning ühistegevuse toetamine
2_08	Inimene on koolis 12 aastat, kuid peale seda elab ka edasi. Pöörata proportsionaalselt rohkem tähelepanu koolijärgsetele tegevustele täiskasvanutele!	osaliselt	Lõimumiskavas on enamus tegevusi osalisele eestikeelsele aineõppele ülemineku tõttu suunatud pigem lastele ja noortele. Samuti jätkub tugiõppe läbiviimine kutse- ja kõrghariduses. Sotsiaalse ja majandusliku ning õigusliku ja poliitilise valdkonna sihtrühmad on aga enamuses täiskasvanud, sh ka Eesti vanemaeline muukeelne elanikkond. Jätkub keeleõppe tagasimakse süsteem ning tasuta keeleõppe võimaluste loomine. Lõimumiskavas luuakse võimalused eesti keele õppimiseks kõigile soovijatele olenemata vanusest ning erialast. On planeeritud mitme eriala esindajate vahetuslähetus eestikeelses keskkonda.
2_09	Täpsustada integratsiooni mõistet ja eesmärki. Sõnastada selliselt, et selles oleks oma koht kõigil ühiskonna liikmetel (olenemata rahvusest, soost või vanusest).	Jah	Lõimumiskava ümbersõnastatud eesmärk: <i>Lõimumiskava eesmärk on toetada iga püsielaniku ühtekuuluvustunnet Eesti ühiskonnaga ühiste väärtuste jagamise ning riigikeele valdamise kaudu. Eduka lõimumise tulemusena saab igaüks ennast teostada ning tunneb end turvaliselt, osaledes ühiskonna majandus-, sotsiaal-, poliitilises ja kultuurielus. Eestis on loodud võimalused kõnelda teisi keeli ja arendada rahvuskultuures.</i>
2_10	Toetada nõ rahvuseüleseid tegevusi.	Jah	Rahvuseüleseid tegevusi on planeeritud Lõimumiskava igas valdkonnas. Lõimumiskava visioon 2013 sätestab muuhulgas, et <i>kontaktid ja suhtlus erineva emakeelega inimeste vahel on suurenenud ning erinevused eesti- ja muukeelsete elanike osalemises kodanikuühendustes ja avalikus sfääris on vähenenud.</i>
2_11	Programmisis tuleb tähelepanu pöörata ka vanematele eestivenelastele.	Jah	Lõimumiskavas on enamus tegevusi osalisele eestikeelsele aineõppele ülemineku tõttu suunatud pigem lastele ja noortele. Sotsiaalse ja majandusliku ning õigusliku ja poliitilise valdkonna sihtrühmad on aga enamuses

			täiskasvanud, sh ka Eesti vanemaeline muukeelne elanikkond. Jätub keeleõppe tagasimakse süsteem ning tasuta keeleõppe võimaluste loomine.
2_12	Üle vaadata strateegia kontseptuaalne alus ja põhiküsimused, kuna hetkel lähtub vananenud arusaamadest.	jah	Lõimumiskava kontseptuaalne alus ja põhimõtted on võrreldes jaanuarikuu 2007 tööversiooniga paljude osapooltega läbi arutatud, olulisel määral täpsustatud ning viidud vastavusse Eesti ühiskonna muutunud vajadustega lõimumispoliitika valdkonnas.
2_13	Osutada suuremat tähelepanu väiksematele vähemusrahvustele.		Lõimumiskava üheks põhimõtteks on kultuurilise mitmekesisuse tunnustamine kuid kõigisse rahvusvähemustesse suhtutakse samaväärsed ühtesid teiste ees eelistamata. Kultuuriline mitmekesisus tähendab, et Eestis elavatele etnilistele vähemustele on tagatud nende keele ja kultuurilise eripära säilitamise võimalused, eeskätt emakeelse hariduse ja seltsielu korraldamisel. Samuti kuulub kultuurilise mitmekesisuse mõistesse kultuuriliste eripärade tutvustamine Eesti ühiskonnas laiemalt. Lõimumisprotsess seejuures loob tingimused kultuuride vastastikuseks rikastamiseks. Lõimumiskava tunnustab rahvusvähemuste pühapäevakoolide, rahvuskultuuriseltside ja kunstikollektiivide olulist rolli rahvusvähemuste emakeele ning oma kultuuri õppe edendamisel. Jätub nende tegevuste toetamine.
2_14	Integratsioon defineerida selliselt, et ei väljenduks assimileerimisena.	Võetud teadmiseks	Lõimumiskava eesmärk on sõnastatud lk 3 ning alljärgnev sõnastus lähtub lõimumise kontseptsioonist: iga püsielaniku Eesti ühiskonnaga ühtekuuluvustunde toetamine ühiste väärtuste jagamise ning riigikeele valdamise kaudu. Eduka lõimumise tulemusena saab igaüks ennast teostada ning tunneb end turvaliselt, osaledes ühiskonna majandus-, sotsiaal-, poliitilises ja kultuurielus. Eestis on loodud võimalused kõnelda teisi keeli ja arendada rahvuskultuure.
2_15	Kogu strateegiast kaotada assimiliativsed tendentsid.	Võetud teadmiseks	Lõimumiskava on tasakaalustatud dokument, kus sisaldub nii eesti keele õpe kui ka rahvusvähemuste emakeele õpe ning kultuuri arendamise võimalus, mis kõik aitavad kaasa lõimumisele, st kohanemisele kaotamata oma keelt ja kultuuri.
2_16	Integratsioon kui sulandumine uueks ühtseks jõuks toimub põlvkondade jooksul.	Võetud teadmiseks	Eesti elanikkonna lõimumine on pikaajaline protsess, mille lõppsihiks tugeva Eesti riigi identiteediga, ühiseid demokraatlikke väärtusi jagava ning avalikus sfääris eesti keeles suhtleva püsirahvastikuga kultuuriliselt mitmekesine ühiskond. Lõimumiskava toetab sellise ühiskonna kujunemist demokraatliku õigusriigi põhimõtetest ja kohustustest lähtudes
2_17	Eesti integratsiooni põhiprobleem on autoritaarsete väärtuste ilmnemine, demokraatlike väärtuste defitsiit ja euroopalike väärtuste tagasihoidlik aktsentueeritus ühiskonnas. Arendades demokraatlikku identiteeti ja astudes vastu autoritaarsetele hoiakutele ja väärtustele, on võimalik tulevikus vältida avantüristlike autoritaarsetele hoiakutele tuginevaid väljaastumisi Eesti riigi ja rahva, Euroopa Liidu ja selle põhiväärtuste vastu. Viie aasta programmi eesmärgiks peaks sellest tulenevalt olema uue demokraatlikku identiteeti kujundava ja Euroopalikke väärtusi toetava süsteemi loomine. Senises projektis küll mainitakse ühiste väärtuste kujundamist, kuid pole täpsustatud, millistest väärtustest on jutt ega püütud isegi mitte hinnata, kuivõrd Eesti noored ja kogu elanikkond	jah	Põhimõtted millest lõimumiskava koostamisel lähtuti on: <ul style="list-style-type: none"> • Euroopa põhiväärtuste järgimine; • Eesti keel kui avaliku sfääri universaalne suhtluskeel; • Ühise riigidentiteedi tugevdamine; • Kõigi elanike osalemine ühiskonna arendamisel; • Võrdsed võimalused; • Rahvuspõhise eraldatuse vältimine; • Lõimumine kui üksikisikust lähtuv ja kogu ühiskonda haarav protsess.

	tegelikult neid väärtusi hindab ja toetab. Tulevikustrateegia saab põhineda üksnes erinevate identiteetide vastastikkuse tunnustamisele ja lugupidamisele rajatud ühiskonna ülesehitamisel.		
2_18	Täpsustada/ümber sõnastada integratsiooni peamine eesmärk ning tulemus(?) Integratsioonistrateegia dokumendi lk 7 on esitatud Eesti ühiskonna integratsiooni eesmärk ja peamine tulemus, mida saab samuti käsitleda eesmärgina. Viia peamine eesmärk ja tulemus korrelatsiooni rakendusplaaniga.	jah	Lõimumiskava eesmärgi ja tulemus sõnastust on täiendatud: <i>Lõimumiskava eesmärk on toetada iga püsielaniku kuuluvustunnet Eesti ühiskonda ühiste väärtuste jagamise ning riigikeele valdamise kaudu. Eduka lõimumise tulemusena saab igaüks ennast vabalt teostada ning tunneb end turvaliselt, osaledes ühiskonna majanduslikus, sotsiaalses, poliitilises ja kultuurilises elus. Eestis on loodud võimalused teiste rahvuskeelte ja -kultuuride arendamiseks. Lõimumiskava ja rakendusplaani on omavahel kooskõlas.</i>
2_19	Selgelt fikseerida sihtgrupid, kellele programm on suunatud. Üksnes siis, kui täpselt on fikseeritud probleem ja eesmärk ning sihtgrupid, on võimalik edasi liikuda ka programmis kavandatavate tegevustega.	jah	Lõimumiskava eesmärgiks on luua tingimused, milles iga Eesti püsielanik, sõltumata oma etnilisest päritolust, tunneb ennast turvaliselt, valdab riigikeelt, jagab Eesti Vabariigi põhiväärtusi ja saab ennast vabalt teostada, osaledes ühiskonna ja riigi majanduslikus, sotsiaalses ja kultuurilises elus. Igaühele tagatakse tema rahvuskeele ja -kultuuri säilitamise ja arendamise õigus. Sihtgrupid on esitatud lõimumiskava rakendusplaani seletuskirjas.
2_20	1. Mõiste „kodakondsusetus” juurde alamärkus mõiste selgitusega või viitega mõiste selgituse asukohale strateegiadokumendis. Küsimus ka selles, milliste seaduste alusel on määratletud mõiste "kodakondsusetus", kuna seda kasutatakse juba eesmärgiseades.	osaliselt	Mõistet "kodakondsusetus" ei ole Lõimumiskavas kasutatud. Läbivad terminid on "kodakondsusega" ja "määratlemata kodakondsusega" inimesed.
2_21	Täpsustada meetmeid ja tegevusi erineva integratsiooniastmega sihtrühmi silmas pidades Alus: Saar Poll / TÜ 2007 jt sekundaaranalüüs	Võetud teadmiseks	Lõimumiskava tegevuste planeerimisel on lähtutud sihtrühmade erinevatest vajadustest. Sihtgrupid on esitatud lõimumiskava rakendusplaani seletuskirjas.
2_22	Grupid populatsioonis, kes vajavad integreerimist: • Etnilised eestlased, kes nõukogude ajal läksid üle vene keelele koduse keelena. • Kauga aega Eestis elanud mitte-eestlased, eri rahvusvähemuste esindajad, kes ei ole õppinud eesti keelt valdama. • Sõjajärgsed immigrandid Nõukogude Liidust, kes tulid ise, kutsutu Eesti valitsuse poolt, või saadeti sundkorras Eesti riiki taastama ja üles ehitama. Samuti nende lapsed ja lapselapsed. • Taasiseseisvunud Eestisse tulnud immigrandid • 10 viimase aasta hilis-immigrandid	Võetud teadmiseks	Rakendusplaanis seletuskirjas on esitatud iga valdkonna peamised sihtgrupid. Rakendusplaanis on esitatud ka iga tegevuse konkreetne sihtgrupp.
2_23	Määratleda kõikide valdkondade jaoks prioriteedid ja/või kirjeldada kriitilised edutegurid meetmete elluviimisel a. Rakenduskavas reastada tegevused prioriteetsuse järjekorras või kirjeldada prioriteetsus kommentaarides. Alus: Ernst & Young'i vahehindamisaruanne (lk.113)	jah	Valdkondade järjestus kajastab lõimumiskava prioriteete:1) hariduslik ja kultuuriline 2) sotsiaalne ja majanduslik 3) õiguslik ja poliitiline lõimumine. Samas toetavad valdkonnad üksteist alaeesmärkide ning lõimumiskava üldeesmärgi saavutamisel. Lõimumiskava Strateegiliste eesmärkide peatükis ning rakendusplaani seletuskirjas on kirjeldatud alaeesmärkide, meetmete ja sihtrühmade järjestatust prioriteetsuse alusel.

3. HARIDUSLIK JA KULTUURILINE LÕIUMINE

Valdkondlik eesmärk: tagada kõigile Eesti elanikele võrdsed võimalused hariduse omandamisel ühtses haridussüsteemis ning tingimused oma keele ja kultuuri säilitamisel

nr	muudatusettepanek	ettepanek vastu võetud (jah/ei/osaliselt/võetud teadmiseks)	Kommentaar
3_01	<p>Suurendada vene- ja eestikeelse õppekeelega rakenduslike erakõrgkoolide osatähtsust vähemusrühvuste integreerimisel Eesti ühiskonda.</p> <p>Rakenduslikud vene ja eesti õppekeelega erakõrgkoolid, peaksid muutuma vene keelt rääkiva elanikkonna täienduskoolituskeskusteks, kus lisaks erialastele teadmistele õpetatakse riigi rahalisel toetusel õigusnorme, tutvustatakse eesti kultuuri, tavasid ja kombeid.</p>	osaliselt	Õppeasutuste osalemine lõimumisalaste tegevuste elluviimisel on asjakohane sõltumata nende omandivormist. Tegevusteks, eelkõige täienduskoolituste läbiviimiseks on võimalik raha taotleda erinevate programmide raames, sh IS-ist.
3_02	<p>Etnilise mitmekesisuse säilitamine ja arendamine - multikultuurse Eesti kujundamise (formeerimise) üks prioriteetidest. 1) rahvuskultuuriseltside tegevuse organisatsiooniline, finantsiline ja õppemetoodiline toetamine, mis on suunatud rahvusvähemuste kultuuride säilitamisele ja arendamisele, tolerantsile etniliste gruppide vahelisele koostööle ja üksteisemõistmisele. 2) Praktilise abi osutamine rahvuskultuuriseltsidele nende sidemete tugevdamisel ja arendamisel kodumaaga. 3) osavõtt piiriäärsest regionaalsest koostööst ja koostööst naaberomavalitsustega, sh kohalike etniliste gruppide vahelise dialoogi kaudu kohaliku kogemuse edastamine Eestis elavate rahvusvähemuste etnilise päritolu maadesse. 4) Erielse tähelepanu ja praktilise abi osutamine kohalikele eesti seltside tegevustele. 5) Kohalike rahvuskultuuriseltside tegevuste toetamine, mis on suunatud etniliste gruppide vahelise dialoogi arendamisele ja Eesti kultuuri rahvusvähemuste kultuuride vastastikkusele mõjule.</p>	jah	Lõimumiskava peab oluliseks Eesti ühiskonna kultuurilise mitmekesisuse hoidmist, teadvustamist ja väärtustamist. Lõimumiskava hariduslik ja kultuuriline valdkond sisaldab kultuuriseltside kultuuritegevuse toetamist ja päritolumaaga kultuuriseoste edendamist, nii seltside baasfinantseerimist kui projektide toetamist, piiriäärset koostööd. Kultuuriministeerium on lõimumiskava väliselt teinud ettepaneku erinevate üleriigiliste kultuuriühenduste (nt Eesti Kooriühing) koosseisu senisest aktiivsemalt kaasata eestivähemuste kollektiive.
3_03	<p>Erinevad võimalused - rahvusvähemuste õiguste järgimise alus. 1) Operatiivse juurdepääsu kindlustamine kõikvõimaliku regionaalse ja riikliku informatsiooni vormidele, sealhulgas vajadusel ka venekeelsele informatsioonile. 3) Euroopa seadusloome praktiliste aluste tutvustamine inimõiguste ja rahvuskultuuriseltside liidrite rahvusvähemuste õiguste kohalike omavalitsuste töötajate ja õpetajate õiguste järgimise valdkonnas. 4) Ekstreemismi, rassismi, ksenofoobia ilmingute vastu suunatud informatsiooniliste materjalide, metoodiliste ja õppematerjalide ettevalmistamine ja levitamine. 5) Organisatsioonilis-õigusliku, finants- ja metoodilise abi osutamine ühiskondlike organisatsioonide kujunemisel ja arendamisel, mis soodustavad multikultuurse kodanikuühiskonna kujunemist regionaalsel tasandil.</p>	osaliselt	Lõimumiskava õigusliku ja poliitilise valdkonna alaeesmärkideks on muuhulgas: (2) Suurendatakse elanike, sealhulgas ametnike teadlikkust võrdse kohtlemise tähtsusest ja ebavõrdse kohtlemise ilmingute ärahoidmisele suunatud tegevusi. (meede : <i>Avalikkuse teadlikkuse tõstmine ebavõrdsest kohtlemisest ja inimeste õigustest sellega seoses</i>)- Kultuuriministeerium toetab, et Eesti riik peaks kohta süsteemselt infot koguma. Vastasel juhul jätkub selles valdkonnas sõltuvus kallutatud organite poolt kogutud andmetest ning selliselt on võimalus väliseks manipulatsiooniks. Eestis on veel vastu võtmata võrdse kohtlemise seadus, mistõttu Euroopa poolt nähakse lõimumise ühe probleemina rassismi ja diskrimineerimisevastase kaitse puudumist Eestis. (3) Luuakse lõimumist toetav keskkond riigi- ja kohalikul tasandil, läbi riigiasutuste ja omavalitsuste haldusvõimekuse tõstmise avalike teenuste osutamisel erineva emakeelega inimestele. (meede 3.2: <i>Informatsiooni kui avaliku teenuse kättesaadavamaks tegemine</i>)
3_04	<p>Miks ei ole Eesti TV-s eesti keele tunde? Oma riigi piirides, eriti kui on oodata töajõu sissevoolu Euroopa riikidest, omaks see mõtet.</p> <p>Kui me tahame, et teistest rühvustest inimesed rohkem vaataksid Eesti TV-d, siis on oluline näidata siin rohkem ka häid Venemaa filme ja anda</p>	Võetud teadmiseks	ETV24-s on juba 2007.a avatud venekeelne uudisteportaal. ETV2 arengukava järgi käivitub teine telekanal 2009.a ning selle programmi raames on võimalik ettepanekut kaaluda. Lõimumiskavas on ETV2 arengukava käsitletud peatükis "Seosed teiste arengukavadega". Lõimumiskava üheks alaeesmärgiks (õiguslikus ja poliitilises valdkonnas) on Eesti elanikkonna teabevälja ühisosa

	neid eestikeelsete tekstidega, et ka kohalik rahvas saaks tutvuda paremini vene kultuuriga.		suurenemine ja ERR jälgitavuse kasv venekeelse elanikkonna hulgas.
3_05	Oluliseks probleemiks on üleminek eestikeelsele kooliõppele. On vaja alustada keeleõpet siis, kui inimene on selleks kõige vastuvõtlikum, st alates 4-5.ndast eluaastast ja algklassidest, edasi jätkata kuni 12.klassini. Koolides, kus õpib suur hulk venekeelse kodukeelega õpilasi, võiks õpetada vene keelt ja kirjandust ka vene keeles. Lõpetajad valdaksid siis vähemalt kolme keelt eesti, vene ja veel üht võõrkeelt. Kui kodus õpilane tegeleb õppetööga, siis ka vanemad ja vana-vanemad saavad sellest osa. Võivad olla ka erikoolid vene keele õpetamiseks, kuid seal nii eesti kui ka vene rahvusest inimestele, kes tulevikus kavatsevad osaleda koostöös Venemaaga või mitmesugustes rahvusvahelistes komisjonides, kus vene keel on vajalik.	osaliselt	Uues koolieelsete haridusasutuste õppekavas, mis jõustub märtsis 2009 on ette nähtud eesti keele õpe koolieelsetes lasteasutustes alates 3eluaastast. Õppekava toetavad tegevused on planeeritud ka lõimumiskavasse. Vene keel on enamuses eesti õppekeelega koolides õpetatav kui teine võõrkeel (peale inglise keelt) ning õpilased valivad seda järjest enam. Õppeainete õpetamist koolides reguleerib riiklik õppekava ning sellele baseeruvad koolide õppekavad, kus on võimalik teha valikuid vastavalt kooli spetsiifikale.
3_06	Eesti keelt keelegruppides peaks õpetama mitte Ivanovad, Petrovad ja Sidorovad, kes ei valda keelt küllaldaselt, vaid inimesed ja õpetajad, kellele on eesti keel esimeseks keeleks, emakeeleks või kodukeeleks. Siiani on migratsiooniameti kursustel enamasti õpetanud vene kodukeelega inimesed, mistõttu kasu sellest on olnud minimaalne.	Ei	Lõimumiskava koostajad on seisukohal, et mitte inimese rahvus ega kodukeel pole tähtsad, vaid tema vastavus ametikoha nõuetele, seega, kui eesti keele või eesti keeles õpetav õpetaja valdab vajalikul tasemel eesti keelt, siis tema erinev kultuurilis-keeleline taust ei tohi mõjutada tema tööle võtmist.
3_07	Ümber sõnastada valdkondlik eesmärk, kuna puudub kultuuri dimensioon (on liiga haridusekeskne) ja on liiga segane.	jah	Haridusliku ja kultuurilise lõimumisvaldkonna eesmärgiks on <i>tagada kõigile Eesti elanikele võrdsed võimalused hariduse omandamisel ühtses haridussüsteemis ning tingimused oma keele ja kultuuri säilitamiseks.</i>
3_08	Lasteaiad peaks olema ka teistele rahvustele peale eestlaste ja venelaste.	Ei	Eestis on õigus luua erinevate töökeeltega lasteaedu. Praegu on olemas eesti, vene ja inglise töökeeltega lasteaiaid. Töökeele otsustab asutuse omanik, kes lähtub vajadusest. Samas tuleb arvestada sellega, et asutuses tuleb tagada tingimused raamõppekava täitmiseks (õpetajad, õppekavad). Eesti elanikkonna rahvuslik koosseis on 69% eestlasi ja 26% venelasi, arvukamalt on veel ukrainlasi, soomlasi ja valgevenelasi, kelle arv ei moodusta siiski üle 1-2% elanikkonnast. Veel vähem on nende rahvusgruppide esindajate seas koolieelses vanuses lapsi. Samuti ei ela kõik need inimesed ühes piirkonnas, aga eriti just lasteaia eas on oluline, et lasteaed paikneks kodule võimalikult lähedal. Keeruline on ka kvalifitseeritud kaadri leidmine mis iganes keelsetesse lasteaedadesse (peale eesti ja vene).
3_09	Keskenduda uusimmigrantidele kui mitteformaalse hariduse ühele sihtrühmale.	jah	Uusimmigrandid on oluline sihtrühm haridusliku ja kultuurilise valdkonna raames planeeritud mitteformaalsete tegevuste puhul
3_10	Sisse viia multikultuurne õppeprogramm (Euroopa kogemus).	Võetud teadmiseks	Lõimumiskava haridusliku ja kultuurilise valdkonna raames tõhustatakse mitmekultuursuse õpet kõrgkoolides tulevastele õpetajatele. Lisaks sellele, on olulisel kohal mitmekultuurilisuse mõõtme sisseviimine läbiva teemana koolide õppekavadesse
3_11	Kultuuriõpe koolitustel peaks sisaldama ka „ühiskonnaõpetust“, Eesti ühiskonna probleemide käsitlemist.	jah	Eesti keele õpetamiseks kasutatavad tekstid kuuluvad erinevatesse valdkondadesse. Kuna tasemeksamite temaatika nõuab ka teadmisi Eesti kultuurist ja ühiskonnast, siis vähemalt teoreetiliselt peaks kõik õpetajad vastavaid teemasid ka käsitlema. Kõigi viimasel ajal välja antud õppematerjalides on Eesti ühiskonnas toimetulekuks vajalikke alateemasid ka käsitletud.
3_12	Lahendada pühapäevakoolide küsimus.	Võetud teadmiseks	Pühapäevakoolide toetamine toimub vastavalt huvialakoolide seadusele, mille alusel peab pühapäevakoolil, kes tegeleb oma keele ja kultuuri õpetamisega olema koolitusluba. Koolitusloa saavad kõik pühapäevakoolid, kellel on

			olemas ruumid õppetöö läbiviimiseks, õpilaste nimekiri ja õpetaja, kelle kvalifikatsiooniks peab olema vähemalt keskharidus ja vastavate kursuste läbimine (kursuseid on korraldanud TÜ läbi Si). Vastavalt õpilaste arvule rahastatakse kõiki koolitusluba omavaid pühapäevakoole kord aastas avalduse alusel (konkurss kuulutatakse välja avalikult ja teavitatakse sellest nii koole otse kui ajakirjanduse vahendusel).
3_13	Monitoorida, milline on realselt keeleoskuse tase täna (sh. õpetajad, ametnikud)	Võetud teadmiseks	Õpetajate ja ametnike keeletaset määravad kvalifikatsiooninõuded. Kvalifikatsiooninõuetele vastavuse peab tagama koolijuht. Koolijuhid annavad iga-aastaselt annab koolijuht ülevaate oma õpetajatest ja nende kvalifikatsiooninõuete täitmisest. Andmed on olemas EHIS-es (elektroniline Hariduse Infosüsteem)
3_14	Keeleõppe korraldamine viia madalamale tasandile, mitte jätta enamuses riigi korraldada.	Võetud teadmiseks	Uues koolieelsete haridusasutuste õppekavas, mis jõustub märtsis 2009 on ette nähtud eesti keele õpe koolieelsetes lasteasutustes alates 3eluaastast. Õppekava toetavad tegevused on planeeritud ka lõimumiskavasse. Nii üldhariduse arengukava kui lõimumiskava on riigi vastutada. Mis puudutab keeleõppe korraldamise võimalusi riigisektori väliselt, siis lõimumiskavas koolieelse ja avaliku sektori välise keeleõppe idee veel ei rakendu.
3_15	Vähendada segregatsiooni – teha ühised lasteaiad ja koolid, kus õpitakse eesti keeles, aga vene keelt ja kultuuri õpetatakse süvaõppena.	Võetud teadmiseks	Riigi tasandil on jäetud õigus otsustada õppeasutuse õppekeele üle (alus- kuni põhi, erakoolid ja kõrgkoolid) kooli omanikule. Eesti riik peab tagama eestikeelse õppe võimaluse, kuid erinevate õppekeelte korral jääb valikuõigus vanemale.
3_16	Eesti keelt ja kultuuri õpetades mitte unustada hariduse üldisi eesmärke – kvaliteetse hariduse tagamine kõigile noortele.	Võetud teadmiseks	Lõimumiskava ei ole vastuolus hariduse andmise üldiste eesmärkidega.
3_17	Oluliselt suurendada integratsiooniprogrammi suunatust eesti emakeelega noortele – vene keele õppe tõhustamine, erinevate Eestis elavate vähemusrahvuste kultuuri tutvustamine.	jah	Lõimumiskava haridusliku ja kultuurilise valdkonna meetmete oluliseks sihtgrupiks on muuhulgas ka eesti keelt kõnelevad noored ja lapsed.
3_18	Keele ja kultuuri süvendatud õpet tuleb alustada lasteaiast ja algkoolist.	jah	Eesti keele õpe on viidud koolieelsetesse lasteasutustesse. Kultuuri süvendatud õppe osas toetab ettepanekut Kultuuriministeerium. Keele kaudu toimub ka kultuuriliste väärtuste edasi andmine, uue õppekava arenduses arvestatakse sellega.
3_19	Luua vähemusrahvuste toetamise süsteem, mille alusel toetatakse õppetööga seotud tegevusi.	Võetud teadmiseks	Vastavalt Vabariigi Valitsuse määrusele 154 „Põhiharidust omandavatele õpilastele, kelle emakeel ei ole kooli õppekeel, oma emakeele õppimiseks ja rahvuskultuuri tundmaõppimiseks võimaluste loomise tingimused ja kord“. toetatakse kõigi vähemusrahvuste keele ja kultuuri õpet kui ühes piirkonnas koguneb vähemalt 10 lapsevanema avaldust vastava keele ja kultuuri õppeks. Määrus laieneb õpilastele, kes kodus lapsevanemaga räägivad keelt, mis on vähemalt ühe lapsevanemaga emakeel. Koolil on kohustus võimaldada põhiharidust omandavatele õpilastele vähemalt kahe õppetunni ulatuses nädalas valikainena keele- ja kultuuriõpet juhul, kui selleks on kooli direktorile esitanud vähemalt kümme sama emakeelega õpilase lapsevanemat vastava taotluse Lisaks sellele toimub pühapäevakoolide baasfinantseerimine.
3_20	Määratleda ja sõnastada kõrgkoolide tulevik Eestis – mis keeles õppetöö?	jah	Haridusliku ja kultuurilise lõimumise Alaeesmärk 5: Kõrgharidus: Eesti keelest erineva õppekeelega kooli lõpetajad suudavad edukalt õppida kõrgharidustasemel eesti keeles.
3_21	Vähendada projektfinantseerimist ja luua rahastamissüsteemid tegevusteks koolides ja KOVides.	Võetud teadmiseks	HTM toetab ettepanekut ning planeerib järjest enam erinevate tegevuste süsteeme. Rahvastikuministri büroos tegeletakse võimalike KOV ülesannete väljatöötamisega 2008. aasta jooksul.

3_22	Korraldada täiskasvanute eesti keele kursused tasuta.	jah	Lõimumiskava raames pakutakse erinevaid võimalusi eesti keele õppeks, nii tasuta kui tasu eest. Rahvastikuministri büroo ja HTM koostöös plaanib 2008.aastal Lõimumiskava raames korraldada muukeelsete täiskasvanute eesti keele õppe vajaduste seire.
3_23	Tegeleda ajaloo tõlgendamise probleemi lahendamisega.	Võetud teadmiseks	On oluline teema, mis vajab põhjalikku lähenemist. Lõimumiskava raames toimub ajaloo- ning ühiskonnaõpetuse õpetajate täiendkoolitus. Lisaks sellele viiakse läbi ka tegevusi õpilastele, mis keskenduvad Eesti ajaloo ja kultuuriloo tutvustamisele läbi täiendkoolituse ja ekskursioonide
3_24	Haridusreform. I. Lasteaedade Reform 2008 - 2009a. 1) igas lasteaia rühmas 1 eestikeelne ja 1 venekeelne kasvataja, kes räägib igaüks omas keeles; andes sellega mõlemale rahvusele teadmisi ja tunnet, et naaber võib rääkida teises keeles; 2) personali suhtlemiskeel on eesti keel; 3) õppeprogramm koostatud vastavalt Eesti kultuurile ja traditsioonidele. Üheaastane radikaalne ja kiire reform. Ainult siis, kui kõik lasteaiad on töötanud ühe aasta uue süsteemi järgi, on võimalik alustada Koolide Reformi	Võetud teadmiseks	Eesti keele õppe alustamine on viidud koolieelsetesse lasteasutustesse.
3_25	Haridusreform. II. Koolide Reform 2009 - 2021a.a 1) Kõik koolid on eestikeelsed; 2) B-keel on vene keel; 3) C-keel (inglise, saksa, prantsuse jne.); 4) Eesti ajalugu õpetatakse igas koolis ühtemoodi. Reform kestab 12 aastat, iga aasta tuleb 1 klass juurde. Need õpilased, kes jäävad välja saavad hariduse oma emakeeles ning täiendava tugeva eesti keele õppe.	Võetud teadmiseks	Õppe mahu ja erinevate keelte osatähtsuse selles määrab riiklik õppekava. HTM viib hetkel läbi riikliku õppekava muutmise vajaduse analüüsi, kuid võõrkeelte valikuid ei ole kavas muuta.
3_26	Parandada Eesti koolides vene keele õpetamise metoodikat ja taset.	Võetud teadmiseks	Vene keele õppe koolides on vabatahtlik. Vene keele õpetamise metoodika arendamisega tegelevad kõrgkoolid, nagu ka teiste võõrkeelte õpetamise metoodikatega.
3_27	Kokku kutsuda erinevate valdkondade ümarlaud „suu puhtaks rääkimiseks”.	Võetud teadmiseks	Lõimumiskava seab eesmärgiks kaasata kõiki elanike ühiskonna arendamisel. Edukas lõimumine eeldab, et igal Eesti püsilanikul on võimalus osaleda aktiivselt demokraatliku ühiskonna arendamises ühiskonnaelu kõikidel tasemetel, mis muuhulgas eeldab suurenenud kodanikuaktiivsust. Kõigi elanike potentsiaali tõhusam ning järjepidev kaasamine on eriti oluline kahaneva rahvastiku tingimustes. Samuti motiveerib eneseteostuse võimaluste olemasolu ning teadlikkus neist elanikke suuremale lojaalsusele ning lõimumisele. Eraldi tegevusena on planeeritud regulaarselt läbi viia arutelusid lõimumisega seotud teemadel, kus osaleksid nii erakonnad, kodanikeühenduste, kultuuriseltside kui ka teiste sidusrühmade esindajad.
3_28	Tagada rohujuuresandile piisavad motivatsioonivahendid tegevuseks.	jah	Õigusliku ja poliitilise lõimumise üheks eesmärgiks on luua lõimumist toetav keskkond riigi- ja kohalikul tasandil, sh läbi riigiasutuste ja omavalitsuste haldusvõimekuse tõstmise avalike teenuste osutamisel erineva emakeelega inimestele. Kodanike kaasamine ühiskonnaellu, sh rohujuure tasandil, on lõimumiskava üheks olulisemaks sihiks.
3_29	Arendada ja toetada vene õppekeelega õpetajate koolitussüsteemi. Lisada eesti väärtus- ning kultuuriruumi tutvustavad/selgitavad	jah	HTM toetab ettepanekut ning viib läbi vastavaid tegevusi.

	koolitused.		
3_30	Riigipoolset toetada lõimumist kõrgkoolides.		Kõrgharidus on lõimumiskavas eraldi alaeesmärgina välja toodud
3_31	Uueks märksõnaks õpiringi ühiskond - luua mitteformaalne haridussüsteem muukeelsetele inimestele.	ei	Lõimumiskava sisaldab mitteformaalse keeleõppe võimalusi, kuid eraldi süsteeme ka mitteformaalses hariduses ei ole kavas luua. Tähtis on et erinevates tegevustes erinevatest rahvustest inimesed kokku saaksid ja selle kaudu üksteist paremini tundma õpiksid ja maailmapilti rikastaksid.
3_32	Vähemusrahvuste mitteformaalne haridus peaks muutuma projektipõhiselt tegevuselt pidevaks.	jah	HTM viib läbi pühapäevakoolide baasfinantseerimist.
3_33	Vaja arendada täiskasvanute vabaharidust.	osaliselt	Lõimumiskava toetab täiskasvanute vabaharidust läbi haridusliku ja kultuurilise valdkonna meetmete, mis on kavandatud alaeesmärgi 7 all: Eestis elavatele eri rahvusest noortele ja täiskasvanutele on loodud võrdsed võimalused õppimiseks ja eneseteostamiseks väljaspool formaalharidussüsteemi, mis aitab kaasa eri rahvusest inimeste omavahelise dialoogi suurenemisele ning vähendab negatiivseid hoiakuid ja eelarvamusi üksteise suhtes.
3_34	Rahvusvähemustele on vaja oma maja (mitte vene kultuuri maja).	Võetud teadmiseks	Eestis tegutseb 18 rahvusvähemuste kultuuriseltside katusorganisatsioon, kellest mitmed omavad oma maja/ruume kus koos käia.
3_35	Keeleõppe alustamine viia lasteaeda.	jah	Lõimumiskava toetab haridusliku ja kultuurilise valdkonna raames keeleõppe laiendamist koolieelsetesse lasteasutustesse läbi kolme meetme: 1.1: Keeleõppe- ja kohanemisprogrammide laiendamine; 1.2: Pedagoogide professionaalse arengu toetamine ja õppevara koostamine; 1.3: Kohalike omavalitsuste, lastevanemate ja lasteasutuste informeerimine, nõustamine ning teavitamine (V1)
3_36	Luu kakskeelse õpetaja eristaatus.	ei	Eestis ei rakendata riiklikult kahes keeles õpetamise metoodikat. Lisaks eestikeelsele aineõppele on Eestis olulised mitmete muude valdkondade õpetajate küsimused (N: maakoolide õpetajad) – oluline on arendada ühtset ja võrdset haridussüsteemi.
3_37	Toetada ja korraldada rahvusüleseid kultuurisündmusi, võttes aluseks ühise Euroopa kultuuriruumi.	jah	Rakendusplaanis 2008-2010 on rahvusüleseid tegevusi planeeritud. Peamiselt on tegemist kaasamise ning ühiskondlikus elus osalemise suurendamisega, kodanikutunde ja ühise riigiidentiteedi kasvatamine.
3_38	Toetada valdkondi ja tegevusi, mis aitavad kujundada euroopalikke noori.	osaliselt	Lõimumiskava üheks põhimõtteks on Euroopa põhiväärtuste järgimine: Eesti kuulumine Euroopa Liitu ja üldisemalt Euroopa kultuuriruumi tähendab, et kõik poliitikad, sh käesolev lõimumiskava, panustavad Eesti riigi demokraatliku arendamise kõrval ka Euroopa Liidu arengusse. Seepärast tugineb lõimumiskava euroopalikele põhiväärtustele (Euroopa Liidu põhiõiguste harta): demokraatia, õigusriik, rahu, üksikisiku enesemääratluse õigus ning inimõiguste järgimine.
3_39	Oluline kaasata erinevaid kultuurigruppe planeeritud tegevustesse ühiselt, mitte eraldi.	osaliselt	Lõimumiskava lähtub põhimõttest, et nii kodanike ühistegevuse toetamine kui nende eraldi eneseteostuseks võimaluste loomine on olulised Eesti ühiskonna parema lõimumise saavutamisel. Lisaks sellele on loodud tingimused iga kogukonna oma keele ja kultuuri arendamiseks
3_40	Tagada võimalus end kaasaegsetest noorsootöö suundadest harida ka vähemusrahvuste noorsootöötajatele ning toetada nende osalemist rahvusvahelistes koostöö- ja koolitusprojektides.	jah	Lõimumiskava loob senisest rohkem ning paremaid võimalusi formaalharidussüsteemi väliseks tegevuseks, sh peetakse oluliseks noorsootöötajate ja noorsootöö tegijate koolitamist.
3_41	Toetada noortelt-noortele lähenemist rahvuskultuuride tutvustamisel ja mitte ühekordsete kampaaniate, vaid alaliste toetusstruktuuridega.	osaliselt	Lõimumiskava loob senisest rohkem ning paremaid võimalusi formaalharidussüsteemi väliseks tegevuseks, sh rahvuskultuuride tutvustamine Eestis.
3_42	Eesti keele täiendõpe peaks olema tasuta.	osaliselt	Lõimumiskava raames pakutakse erinevaid võimalusi eesti keele õppeks, nii tasuta kui tasu eest. HTM planeerib tasuta eesti keele õpet kõigile soovijale

			olenemata vanusest, eriala valikust ning soovist või mitte soovist sooritada keeleksam. Süsteem rakendatakse 2008.aastal. Rahvastikuministri büroo plaanib 2008.aastal Lõimumiskava raames korraldada muukeelsete täiskasvanute eesti keele õppe vajaduste seire.
3_43	Pöörata tähelepanu sellele, et prioriteetsemad on erinevate rahvusrühmade ja eesti rahva vahelised ühised tegevused, mitte erinevate rahvusrühmade enda sisesed tegevused.	osaliselt	Lõimumises on tähtis nii ühisosa loomisel kui ka vähemuste endi kultuuri säilitamisel ja arendamisel. Lõimumiskava raames tehakse mõlemat. Lõimumiskava lähtub põhimõttest, et nii kodanike ühistegevuse toetamine kui nende eraldi eneseteostuseks võimaluste loomine on olulised Eesti ühiskonna parema lõimumise saavutamisel.
3_44	Tööturu teemades peaks olema tihe seos kutseõppeasutustega. Vaja oleks nt majandusõpetust igal pool eriala juurde (et valmistada ette turul tegutsemiseks, saada reaalne ettekujutus töötamisest). Koolides peaks olema ühtlustatud õppekava. (seostub haridusega)	võetud teadmiseks	Lõimumiskava kontseptsioonis on arvestatud iga lõimumisvaldkonna ning meetmete omavahelist tihedat seotust seatud eesmärkide saavutamisel. V1 kutseharidust puudutav alaeesmärk on: Eestis kutsehariduse omandanu valdab eesti keelt oma haridustasemele ja kvalifikatsiooninõuetele vastavalt ning on konkurentsivõimeline Eesti tööjoturul. Kutsehariduse õppekavade arendusse on kaasatud ka tööandjate esindajad. Ettepanek on vajalik ja sellega arvestatakse kutseõppe õppekavade arenduses, ei ole otseselt käesoleva riikliku programmi teema.
3_45	Koolidesse luua algklassidest alates suhtlustunnid, et laps oskaks elementaarseid eesti keele sõnu ja lauseid.	osaliselt	Lõimumiskava järgi algab keeleõpe juba lasteaias. Otseselt suhtlusgruppide loomist käsitletud pole
3_46	Igas lastele või noortele mõeldud ettevõtmistes, projektides pöörata tähelepanu sellele, et laste ja noorte poolt oleks teadvustatud ja arusaadav, miks üritus toimub, mis kasu ta sellest saab, mida uut on ta teada saanud, mida on ära õppinud, mis oli raske.	võetud teadmiseks	Noorsoo tegevusi valmistatakse põhjalikult ette ning nende planeerimisel arvestatakse noorte hoiakute ja teadmistega.
3_47	Toetada koolides mitteformaalse multikultuursuse aine sisseviimist (aine sisu muu seas: inimõigused, ksenofoobia, tolerantsus jne)	võetud teadmiseks	Õppekava arenduses on Haridus- ja Teadusministeerium kavandanud käsitleda mitmekultuurilisuse teemat läbivana, mis peaks seega olema lõimitud erinevatesse ainetesse ja mõjutab nii ainesisu kui ka õpetaja tegevust.
3_48	Eesti koolisüsteemis on kohustuslik ühiskonnaõpetus. See peaks analüüsima demokraatia probleeme, arendama demokraatia-alaseid teadmisi, oskusi ja väärtusi, kujundamaks välja demokraatlikel väärtustel põhinev rahvusidentiteeti. Kui veidigi analüüsida selle aine kava, põhiõpikuid ja riigeksamite nõudmisi, siis selgub, et need käsitlevad küll mingil määral demokraatlike institutsioone, kuid ei sisalda demokraatia probleemide mõistmiseks ning demokraatlikel väärtustel põhineva identiteedi kujundamiseks vajalikke aluskontseptsioone. Käsitletakse küll inimõigusi, kuid mitte nende tegelikkuu väärtustamist erinevates riikides. Euroopalikest väärtustest ei räägitagi, nende kujundamist selle aine raames ei taotletagi. Kuigi Eesti koolides on lastel üsna palju võimalusi oma demokraatlike arusaamade ja organisatoorsete oskuste arendamiseks, siis ühiskonnaõpetuse aines (ainekavas ja õpikutes) neid kogemusi ei arvestata ega analüüsita, erinevalt teistest Euroopa Liidu maadest. (Ettepanek: vaadata üle ühiskonnaõpetuse ainekava ning õppematerjalid)	võetud teadmiseks	Hetkel toimub uue riikliku õppekava koostamine ning seda arutatakse. Ettepanek on HTM edastatud
3_49	Demokraatlikel väärtustel põhineva teadvuse arendamine ja autoritaarsete väärtuste kriitika on Eesti Vabariigis riikliku tähtsusega probleem. See peaks olema hariduspoliitiline prioriteet , mida ei saa arendada projektipõhiselt. Paljudes maades, sealhulgas ka Nõukogude	jah	Euroopa põhiväärtuste (sh demokraatia, õigusriik, rahu, üksikisiku enesemääramise õigus, inimõiguste järgimine ning kultuuriline mitmekesisus) järgimine on üks lõimumiskava aluspõhimõtetest. Mis läbivad kõiki tegevusi

	blokist vabanenud riikides on selleks asutatud vastavad uurimis- ja arenduskeskused, terviklik institutsionaalne võrgustik.		
3_50	Eesti ei saa kujundada venekeelsetes koolides demokraatlikel väärtustel põhinevat identiteeti, kui seejuures kasutatakse lihtsalt eesti keelest tõlgitud materjale. Vastavad õpikud ja õppematerjalid peavad tuginema vene identiteedi kujunemist ja teadlikku kujundamise käsitlevate uurimuste põhjal, neid tuleb koolides eelnevalt katsetada nagu kõiki muid uusi õpikuidki.	võetud teadmiseks	Lõimumiskava toetab tasakaalustatud riigi- ja rahvusliku identiteedi kujunemist Lõimumiskava raames toetatakse õppematerjalide koostamist igal haridusastmel, samuti ka täiskasvanutele ja uusimmigrantidele. Õppekirjandus peab olema ühtne, et tagada ühise informatsiooni olemasolu. Materjalide koostamisel arvestatakse õpilaste etnilise identiteediga.
3_51	Milliseid võimalusi näete eri rahvuste koostöö edendamiseks , Eesti kui multikultuurilise ühiskonna teadvustamiseks? Võimalusi on väga palju: dialoogi tekitamine kogemuste vahetamine, spetsialistide vahetus, rollide vahetus, kirjanduslike vahendite läbi, ühisprojektid jne.	jah	Rakendusplaanis 2008-2010 on kavandatud erinevad võimalused eri rahvuste koostöö edendamiseks. Peamiselt tehakse seda haridusliku ja kultuurilise valdkonna meetmete 7.1. ja 7.3. raames: <i>Eesti ja vene rahvusest noorte noorsootöö-alase tegevuse aktiveerimine ja toetamine; Õppekavaväline keeleoskuse arendamine.</i>
3_52	Teistest rahvustest inimeste paremaks integreerumiseks ja sooviks seda teha, tuleks rohkem sidemeid arendada Venemaaga ja eriti kohalike valdade ning kogukondadega. Et Eestimaal elavad venelased kujutaksid ette, kuidas elavad venelased Venemaal. Tihedamad sidemed võiksid olla tudengitel. Tuleb arvestada, et need venelased, kes elavad kogu aeg Eestis, on juba muutunud, nad ei ole enam sellised, nagu Venemaal elavad. Ma arvan, et just sellised inimesed, kes pikka aega on elanud teistes kogukondades, saavadki olla kõige kasulikud integratsiooniprotsessi läbiviimisel. Selleks tuleb neid lihtsalt kokku viia.	osaliselt	Lõimumiskava lähtub arvamusest, et omavaheline suhtlemine erinevatest rahvustest inimeste vahel on alati kasulik ja rikastav. Rahvuskultuuriseltside sidemete toetamine päritolumaaga toimub rakendusplaani raames Kõrgkoolide tasemel toimivad kavavälised otselepingud koostöö osas (ka) Venemaa kõrgkoolidega
3_53	Toetada pereõppe projekte. Lisada eesti laste vene keele õpe vene peredes.	osaliselt	Toetatakse muukeelsete laste viibimist eestikeelsetes peredes hariduse ja kultuuri valdkonna tegevuse 7.2 all: <i>Õppekavaväline keeleoskuse arendamine</i>
3_54	Toetada kahepoolset õpetajate keelekümbluse liikumist.	jah	Parandame koolide vahelist koostööd erinevates haridusastmetel

4 SOTSIAALNE JA MAJANDUSLIK LÕIMUMINE

Valdkondlik eesmärk: tagada kõigile Eesti elanikele võrdsed võimalused majanduslikuks eneseteostuseks ning sotsiaalseks toimetulekuks sõltumata rahvusest, emakeelest või elukohast.

nr	muudatusettepanek	ettepanek vastu võetud (jah/ei/osaliselt/võetud teadmiseks)	kommentaar
4_01	<p>1. Viia kavandatud indikaatorid ja tegevused omavahel kooskõlla, rakendada võrdse kohtlemise printsiip ümberasuajate suhtes ning mitte lahendada erasektori tööjõu küsimusi maksumaksja arvelt.</p> <p>Alaeesmärk 1. Mitte-eestlaste konkurentsivõime tõstmine tööturul. Enne konkreetsete tegevussuundade kirjeldamist on selgitatud, et "Töötavate mitte-eestlaste konkurentsivõime tõstmine toimub sarnastel alustel töötavate eestlaste konkurentsivõime tõstmisega." Kavandatakse meede</p> <p>1.2. Tööjõu mobiilsuse suurendamine</p> <p>Tegevuse indikaatoriteks on:</p> <p>1. kõrgema taseme eesti keele eksami edukalt sooritanute arv-indikaator ei korreleeru kavandatud tegevustega.</p> <p>2. töölähetuses viibija arv. Tulemuse saavutamiseks on kavandatud tegevused nagu kolimistoetus, munitsipaalkorterite eraldamine ümberasuajatele, ümberasuunute sisseelamise toetamine jne. Kas töölähetuses viibija on ümberasuja? Teada on, et paljud inimesed on muutnud töö- ja elukohta, et saavutada kõrgem elatustase. Vähenenud on valdade elanike arv ja suurenenud maakonnakeskuste elanike arv. Leian, et kavandatav meede rikub võrdse kohtlemise printsiipi, kui mitte-eestlastele luuakse soodsamad tingimused töö- ja elukoha vahetamisel kui põlisrahvusest inimestele. Eluasemega kindlustamisel tuleb kohelda isikuid võrdselt, sõltumata nende keeleoskusest või kodakondsusest. Eluasemega kindlustamine on kas isiku enda või tööandja ülesanne, välja arvatud juhtumid, kus isik ise ei ole võimeline omale eluruumi muretsema ning kus kohalik omavalitsus on kehtestanud korra munitsipaaleluruumide taotlemise ja eraldamise kohta. Munitsipaalkortereid võidakse eraldada küll näiteks piirkonda tööle saabuvatele munitsipaalkoolide õpetajatele, kuid omavalitsustelt ei saa nõuda, et nad lahendaksid erasektori eluasemeprobleemid. Kui erasektor näeb tööjõu mobiilsuses enesele võimalust, siis tuleb neil endil lahendada sellega kaasnevad võimalikud eluasemeprobleemid. Seda on täna Eestis ettevõtteid ka teinud (n. mõned turvafirmad pakuvad Tallinnasse tulnud töötajatele kohta ühiselamus, üks Ida-Virumaa ettevõtte ehitas töötajatele kortermaja).</p>	osaliselt	<p>Tööturгу puudutavad eesmäärke ja tegevusi on muudetud.</p> <p>Eesmärgiks on luua tingimused emakeelest sõltuva eraldatuse vähendamiseks tööturul. Indikaatoriks on eesti keele ja eriala koolitustel osalenute koguarv ja nende rahuolu</p> <p>Töölähetuses osaleja ei ole ümberasuja. Tegu on lühiajalise tööpraktikaga teisekeelses keskkonnas, et parandada keeleoskust ning luua erialaseid kontakte.</p>
4_02	<p>3. Ettepanek: Näidata arengukavas ainult selliseid tegevusi, mis on täiendavalt kõigile suunatud tegevustele suunatud spetsiaalselt mitte-eestlastele.</p>	ei	<p>Lõimimine on olemuslikult kahesuunaline protsess, mistõttu kajastab strateegia meetmed vastavalt nende seosele lõimimisega, mitte sihtrühma rahvustunnuse järgi</p> <p>Lõimimise seisukohast võib olla oluline näiteks venekeelsete õpetajate</p>

	<p>Alaeesmärk 2. Ettevõtlikkuse suurendamine mitte-eestlastest elanikkonna hulgas</p> <p>Meetme 2.1. Ettevõtlikkuse suurendamine muulastest elanikkonna üks indikaatoritest on "keskkooli (sh kutsekooli) lõpetanul on ajakohased teadmised ettevõtlus-keskkonnast ning sellega kaasnevatest võimalustest ja ohtudest". Tegevus on ettevõtlusalase tegevuse integreerimine koolide õppekavasse. Kui ettevõtlusalane tegevus on integreeritud koolide õppekavasse, siis on ta ühtemoodi rakendatav nii eestlaste kui mitte-eestlaste osas.</p>		<p>koolitamine ja materjalide loomine, samuti piirkonda ja keelekeskkonda arvestades ettevõtete kontaktide arendamine vms.</p> <p>MKM tegeleb venekeelsete ettevõtjate koolitusega, kuid ühtse meetme all, mis ei ole rahvuse või keele lõikes eristatud. MKMil on kavas 2008 aasta jooksul viia läbi uuring „Väike ja keskmise suurusega ettevõtete arengusuundumused”, millest peaks selguma kas teisest rahvusest ettevõtjatele täiendavate toetusmeetmete loomine oleks põhjendatud. Tegevused, mis on suunatud kõigile ning sealhulgas seega ka mitte-eestlastele, kajastuvad lõimumiskava peatükis "Seosed teiste arengukavadega".</p>
4_03	<p>4. Mitte näidata arengukavas tegevusi, mis ei ole täiendavalt suunatud mitte-eestlastele.</p> <p>5. Mitte kasutada arengukavas tegevusi, mille reaalset sisu on raske mõista.</p> <p>Alaeesmärk 3. Sotsiaalteenuste parem sihistatus. Strateegia tekstis on selgitus "Integratsioonistrateegia käesolev alaeesmärk aitabki kaasa konkreetsete kohalike omavalitsuste, mille elanike hulgas on oluline osakaal mitte-eestlasi konkreetsete sotsiaalsete probleemide lahendamisele kaasa aitamisele."</p> <p>3.1. Sotsiaalteenuste parem sihistamine ning mitte-eestlaste tervisttoetava keskkonna loomine ja nende riskikäitumist vähendavate hoiakute ning grupinormide kujundamine Planeeritav tegevus: Juhtumikorralduslike võrgustike loomine, kaasates protsessi KOV sotsiaaltöötajad, tööturuametnikud, meditsiinitöötajad, haridusasutuste esindajad jne.; JIM rakendamine KOV tasandil ning KOV määratletud võtmevaldkonna/prioriteedi lõikes; teiste riiklike poliitikate ja strateegiate rakendamine KOV tasandil ning KOV määratletud võtmevaldkonna/prioriteedi lõikes.</p> <p>Vastavalt SHKS on juhtumikorralduse kui töömeetodi kohandamine kohustuslik kõigile, kes vajavad sotsiaalteenuseid ning siin ei ole vaja planeerida eraldi juhtumikorralduse korraldamist mitte-eestlastele.</p> <p>Konkreetsed sotsiaalprobleemid tuleb Eestis lahendada kõikjal ning on oluline, et inimestele oleks sotsiaalteenus kättesaadav. Siin ei peaks vahet tegema, kas teenust vajab eestlane või mitte-eestlane.</p>	osaliselt	<p>Lõimumine on kahepoolne protsess, osa lõimumiskava tegevused on suunatud teistele rahvustele, nt keeleõpe, Eesti kodakondsuseks ettevalmistamine, teised tegevused on suunatud nii eestlastele kui teistele rahvustele, nt ühistegevused .</p> <p>Lõimumiskava ning rakendusplaan 2008-2010 ei sisalda enam alaeesmärki sotsiaalteenuste parema sihistamise kohta. Sotsiaalministeeriumis on arendamisel sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregister (STAR; süsteem rakendub 2009.a), mis internetipõhise infosüsteemina on mõeldud eeskätt kohalike omavalitsusüksuste ja maavalitsuste, aga ka erinevate sotsiaal- ja hoolekandeesutuste sotsiaaltööga tegelevate spetsialistide töövahendiks. STARi näol on tegemist elektroonilise töökeskkonnaga, mis võimaldab sisestada, vahendada, hallata ja analüüsida erinevat sotsiaaltööga seotud informatsiooni, sh infot sotsiaalteenuste ja toetuste ning nende saajate kohta. Seega on võimalus, et sotsiaalteenuste parema sihistamise osas on lõimumiskava rakendamise teiseks perioodiks 2011-2013 rohkem informatsiooni meetme ning konkreetsete tegevuste planeerimiseks.</p>
4_04	<p>1. Integreerida HIV ja narkomaania ennetamise teema meetmetesse 3.1.2. ja 3.1.4., et ennetada riskikäitumist. (V3, M3.1.2 Õppekavaväline keeleoskuse arendamine; M3.1.4. Noorsootööasutuste ning noorsootöötajate tegevuses integratsioonilise komponendi tugevdamine.)</p>	võetud teadmiseks	Planeeritud on kohtuda SoM ja TAI, et neid küsimusi arutada.
4_05	<p>V1 AE 4: "Täiskasvanud uusimmigrantide lõimimine ühiskonda"</p> <p>Strateegiasse peaks kuuluma ka mitmekeelse Eestit tutvustava populaarteadusliku/kirjandusliku õppematerjali koostamine.</p> <p>Üheks suuremaks probleemiks integreerumisel ja ühiskonna mõistmisel</p>	jah	Lõimumiskava valdkond 2 sisaldab alaeesmärki võimaluste loomiseks täiskasvanud uusimmigrantide lõimimiseks ühiskonda., mille raames koostatakse kohanemisprogrammid, mille hulka kuuluvad ka Eestit tutvustavad õppematerjalid

	on vähesed teadmised Eestist - seda nii ajaloost, kultuuriloost, loodusest. Vaid koolis/koolitustel omandatav materjal ei ole piisav, kui jääb puudu iseseisev kogemus või vahetu elamus.		
4_06	7.septembril Tallinnas sotsiaal-majandusliku valdkonna rühmas tulid prioriteetsetena esile järgmised meetmed: M1.1. Mitte-eestlaste konkurentsivõime tõstmine tööturul, sh keeleõppe integreerimine tööturuteenustesse. M2.1. Ettevõtlikkuse suurendamine muulastest elanikkonna hulgas; M4.1. Täiskasvanud uusimmigrantide lõimimine ühiskonda. M3.1. Sotsiaalteenuste parem sihistamine ning mitte-eestlastele tervisttoetava keskkonna loomine ja nende riskikäitumist vähendavate hoiakute ning grupinormide kujundamine.	Võetud teadmiseks	Antud prioriteetide järjestamisel on olnud aluseks RIP tööversioon 2007.a. jaanuarist. Lõimumiskavas on konkreetsete meetmete nimetused muutunud. <ul style="list-style-type: none"> Eesmärgi võrdsete konkurentsivõimaluste edendamine keele- ja täiendõppe arendamisega, raames korraldatakse integreeritud eesti keele ja erialakursuseid Ettevõtlikkuse suurendamise osas on meetmed konkurentsivõime tõstmiseks juba olemas Ettevõtluspoliitika 2007-2013 raames, mida kirjeldatakse RIP strateegias peatükis "Seosed teiste arengukavadega". Selle valdkonna tegevuste eest vastutab MKM ja Eas Lisatud on eraldi eesmärk: On loodud võimalused täiskasvanud uusimmigrantide lõimimiseks ühiskonda.
4_07	Uurida ning analüüsida, mis keeleoskusest hoolimata takistab mitte-eestlastel tööturul edukalt konkureerida.	jah	Koostööst HTM viib RMB läbi keeleõppe seire uuringu ning selle raames analüüsitakse antud küsimusi. Sotsiaalministeerium on teinud 2006. aastal ülevaate mitte-eestlastest tööturul. 2007.a. on läbi viidud mitte-eestlastele suunatud tööturuprojektide analüüs. 2008. aastaks on planeeritud uuring tööandjate hoiakute erinevate riskigruppide suhtes (ilmselt kaastakse ühe grupina mitte-eestlased). Uuringu läbiviimine on planeeritud ESF Inimressursi arendamise rakenduskava programmi "Tööelu kvaliteedi parandamine 2007-2008" raames. Programm on osa Riiklikust struktuurivahendite kasutamise strateegiast, millele viidatakse Lõimumiskavas kui seotud arengukavale. Samuti on probleemi uuritud PRAXIS Konsortiumi tööjõu-uuringu raames ning uuringutulemusi on arvestatud lõimumiskava tegevuste planeerimisel
4_08	Muuta keelenõudeid ning neile vastavuse tõendamise süsteemi.	võetud teadmiseks	Ettepanek vajaks täpsustamist, mis osas keelenõudeid muuta. Alates 1. Juulist 2008 minnakse Eestis keeleoskuse mõõtmisel (seega ka õppimisel ja õpetamisel) Euroopa Keeleõppe Raamdokumendi keeleoskuse tasemete süsteemile, milles eristatakse 6 keeleoskuse taset. Seoses sellega vaadatakse üle ka keeleoskuse nõuded vastavatele ametikohtadele.
4_09	Tagada keeletunnistuste süsteemi järjepidevus.	Võetud teadmiseks	Uue süsteemi rakendamisel ei muutu eelmise süsteemi tunnistused kehtetuks.. Küsimus on edastatud REKKile.
4_10	Tööturгу silmas pidades korraldada teavitusüritusi noortele ning juba koolis.	ei	ESF Inimressursi arendamise rakenduskava (juhib HTM) programmi "Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine 2007-2008" raames on planeeritud karjäärinõustamisteenuse laiem pakkumine ka õpilastele, sh läbi teavitusürituste koolides ja õpilasmalevas. Tegevust ei ole lõimumiskava raames planeeritud. Programm on osa Riiklikust struktuurivahendite kasutamise strateegiast, millele viidatakse Lõimumiskavas kui seotud arengukavale. Karjäärinõustamise süsteem peab olema ühtne. Tähelepanu tuleb pöörata kindlasti eraldi vene emakeelega noortele, vajadusel edastada infot vene keeles, kuid süsteem on üks ja Noortevaldkonna ning üldharidusvaldkonna teavitamis- ja nõustamiskeskuste programmi raames on see kavandatud.

4_11	Käivitada mentorlusprogrammid eestlastest ja venelastest sama eriala töötajate vahel. Mentorite leidmise üheks võimaluseks vanemaealised, just pensionile läinud või minevad spetsialistid.		Lõimumiskava sisaldab sotsiaalse ja majandusliku valdkonna all Erialaste mentorite süsteemi väljatöötamise ja käivitamist.
4_12	Tööandjatele korraldada koolitusi, et teisest rahvusest inimest ei nähtaks probleemina, vaid võimaluse ja potentsiaalina.	jah	Lõimumiskavas on see ette nähtud avaliku sektori organisatsioonidele, KOV ametnikele. V3 M2 (Suurendatakse elanike, sealhulgas ametnike, teadlikkust võrdse kohtlemise tähtsusest ja ebavõrdse kohtlemise ilmingute ärahoidmisest (<i>olukorra kaardistamine ning avaliku sektori otsustajate koolitamine mitmekultuurilise meeskonna komplekteerimiseks ja juhtimiseks</i>) Tööturuvaldkonnas V2.M1.2.Tegevus 6 Mitmekultuurilisuse ja kommunikatsiooni teemaliste koolitusprogrammide välja töötamine ja rakendamine Tegevus 7 Tööandjate toetamine meeskonnatöö koolituseks või kultuuridevahelise kommunikatsiooni koolituseks segakollektiivides (erinevast rahvusest kollektiivides)
4_13	Kasutada ettevõtetevahelist praktikat.	Võetud teadmiseks	Lõimumiskava raames on planeeritud tööjoolähetused, sihtgruppidega on hetkel määratletud (politseiameetnikud ja pääste-, meditsiini- ja raamatukogu- ja noorsootöötajad, vanglaametnikud jt avalikud teenistujad), sihtgruppide laiendamine, sõltub rahastamise mahust. Lisaks sellele tegeleb MKM praktika soodustamisega kõrgkoolidest ettevõtetesse, kuid see meede on hetkel planeerimisel ning see milliseks meede lõplikult kujuneb selgub pikemas perspektiivis. HTM toetab kutsekoolide õpilaste praktikale minemist ettevõtetesse. Ettevõtete vahelist liikumist praktika eesmärgil MKMil plaanis toetada ei ole, kuna see on pigem töölähetuse sisuga ning mittesentraalselt korraldatav. Sisuliselt sarnase tegevusega on tegemist tööjõuvahetuste näol, mida korraldab IS lõimumiskava sotsiaalse ja majandusliku valdkonna meetme <i>Võrdsete konkurentsivõimaluste edendamise keele- ja täiendõppe arendamisega</i> raames.
4_14	Keeleõppe integreerida tööturumeetmetega. Kvaliteedi tagamiseks hästi toetada.	jah	Lõimumiskavas on planeeritud sotsiaalse ja majandusliku valdkonna meetme 1.2 raames: <i>Võrdsete konkurentsivõimaluste edendamine keele- ja täiendõppe arendamisega</i> . Uue programmi ja ESF Keeleõppe arenduse programmis on eraldi tegevused integreeritud keele ja eriala kursuste välja töötamisele ja rakendamisele.
4_15	Keeleõppe siduda lisaks tööturuteenustele ka kindlasti uusimmigrantide koolitusprogrammiga.	jah	Lõimumiskava sisaldab keeleõpet uusimmigrantidele sotsiaalse ja majandusliku lõimumise valdkonna meetme 2.1 raames: (uusimmigrantidele) kohanemisprogrammide ja tugitegevuste väljatöötamine ja rakendamine.
4_16	Määratleda uurimmigrantide definitsioon.	jah	Olulisemad mõisted selgitatakse lõimumiskavas joonealuste märkustena või jooksvalt teksti sees. Uusimmigrant on käesoleva arengukava tähenduses sisserännanu, sh välismaalt saabunud võõrtöoline ja tema perekonnaliige, asüülitaotleja või pagulane, kes on Eestisse saabunud pärast iseseisvuse taastamist 1991. a. Selline määratlus on elanike väikese arvu tõttu otstarbekam võrreldes Rahvusvahelise Migratsiooni organisatsiooni kitsama määratlusega (3–5 aastat pärast riiki saabumist).
4_17	Uusimmigrantidele on vaja õpetust ärikeskkonnast, seadusandlusest, maksudest jms.	võetud teadmiseks	Sotsiaalse ja majandusliku valdkonna eesmärgi :On loodud võimalused täiskasvanud uusimmigrantide lõimimiseks ühiskonda, raames toimub kohanemisprogrammide väljatöötamine, mis mh sisaldab ka teavet Eesti ärikeskkonnast, seadusandlusest jms

			Lisaks sellele korraldavad EAS Maakondlikud Arenduskeskused (MAK) igaaastasel koolitusi potentsiaalsele alustavale ettevõtjale, mis sisaldab infot maksude, seadusandluse, ettevõtjaks olemisest jms kohta. Tegemist on 7-päevase koolitusega. Need toimuvad ka vene keeles, kohaliku vajaduse tekkides on teoreetiliselt võimalik korraldada koolitusi ka inglise keeles. (E60Samas puudub siiani praktiline kogemus inglise keelsete koolituste läbiviimisel, sest hetkel pole nende järele olnud nõudlust. Ka vene keelsete koolituste osas on sihtgrupp sageli piiratud, sest huvilisi on olnud suhteliselt vähe.)
4_18	Tähelepanu pöörata eraldi tagasipöördujatele ja nende pereliikmetele.	ei	Tagasipöördujatele suunatud tegevused on osa Rahvusaaslaste programmist, mille koordineerimise eest vastutab samuti ministri büroo. Hetkel kehtiv programm aastateks 2004-2008 on kättesaadav ministribüroo ning HTM kodulehelt. Uue programmi 2009-2013 koostamine on alanud ning seal pööratakse eelnevast rohkem tähelepanu tagasipöördujate kohanemisprogrammidele.
4_19	Pakkuda keelekursuseid, mis vastavad inimese haridustasemele.	jah	Keelekursusi pakutaksegi erineva tasemega inimestele, lõimumiskavas on seda arvesse võetud jätkates eesti keele õppe toetamist erinevate ametigruppide kaupa.
4_20	Pakkuda erialaseid kursuseid koos erialase terminoloogia ning valdkondlike seaduste ja reeglite õppega.	jah	Sotsiaalse ja majandusliku valdkonna tegevuste raames on planeeritud integreeritud keele ja eriala kursuste välja töötamine ja rakendamine.
4_21	Eesti keele õpe lisaks vene keelele ka teiste keelte põhjal.	osaliselt	Sotsiaalse ja majandusliku valdkonna tegevuste raames on planeeritud välja töötada uusimmigrantide kohanemisprogrammid, mis ühe elemendina sisaldavad ja keeleõpet. Täpsustamisel on, milliste keelte baasil neis keeleõpe toimima hakkab (primaarsed keeled tuleb välja selgitada)
4_22	Peale Global Fundi ressursside lõppemist peab riik tagama finantseerimise praeguse taseme, kuna HIV/Aids ja narkomaania on suurenev probleem, eriti venekeelse elanikkonna seas.	Võetud teadmiseks	Sotsiaalministeerium kinnitab, et peale GF lõppemist on nii narkomaania kui ka HIV/AIDSi strateegiate eelarvetes tegevuste ülevõtmisega arvestatud. Ettepanek puudutab lõimumiskava valdkonnaga seotud arengukava: "HIVI/AIDSi ennetamise riiklik strateegia aastateks 2006–2015"
4_23	Eesti keele õpetamisel muulastele pöörata suuremat tähelepanu eesti kultuuri edasi andmisele, toetada seda eraldi programmi kaudu.	osaliselt	Eesti ajaloo ja kultuuri õpetamine toimub kõigil haridusastmetel, seda toetatakse ka õppematerjali arendamise ja pedagoogide koolitamine kaudu
4_24	Pöörata sotsiaal-majandusliku integratsiooni puhul rohkem tähelepanu regionaalsetele erinevustele, eriti meetmete/tegevuste suunamisel.	jah	Regionaalsete erinevustega arvestatakse tegevuste läbiviimise käigus
4_25	ESF vahendeid suunata laiemale sihtrühmale (mitte ainult töötutele).	jah	ESF Inimressursi arendamise rakenduskava sisaldab 7 prioriteetset suunda ning palju erinevaid sihtgrupe.
4_26	KOVile suurem roll anda.	jah	Lõimumiskava tunnistab vajadust selgitada KOV-de rolli ning võimalusi lõimumisprotsessis. Planeeritud on tegevused kohalike omavalitsuse ametnike koolitamiseks ning 2008.aastal selgitada KOV rakendamise võimalusi.
4_27	Meetmed on liiga eraldiseisvad, leida ühisosa.	jah	Lõimumiskava ning rakendusplaani koostamisel on valdkondlikud alaeesmärgid ning meetmed erinevate osapooltega läbi arutatud, sh lõimumiskavas vastutavate ministeeriumite esindajatega, et meetmete struktuur oleks võimalikult seostatav organisatsiooniliste arengukavadega ja rakendatav, kuid sisuliselt loogiline ning ühiskonna vajadustele vastav.
4_28	Karjäärinõustamiskeskuste tugevdamine ja võrgustiku laiendamine Ida-Virumaale. Süsteem välja arendada HTM, SoM ja kolmanda sektori koostöös.	Võetud teadmiseks	Teabe- ja nõustamiskeskused kuuluvad HTMi valdkonda. ESF Inimressursi arendamise rakenduskava programmi "Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine 2007-2008" raames laiendatakse Tööturuameti karjäärinõustamisteenuse pakkumist, mh on planeeritud

			osades maakondades TTA piirkondlike osakondade juurde karjääriinfotubade loomine. Karjääriinõustamises planeeritakse erinevaid tegevusi, kus ei eristata piirkondi ega õpilaste kodukeelt – kõigile noortele on suunatud ühised tegevused, mis aitavad karjääri suunata ja valikuid teostada tagamaks võrdsed võimalused õpingute jätkamisel ja erialavalikul.
4_29	Parandada M 4.1. sõnastuses „lõimimine“ asemel „lõimumine“.	jah	V2 alaeesmärgi sõnastust on muudetud: On loodud võimalused täiskasvanud uusimmigrantide lõimimiseks ühiskonda.
4_30	Uusimmigrantide arvukama saabumise puhul tuleb arvestada, et vaja on rohkem riiklikke teenuseid erineva taustaga inimestele.	jah	Vastavad eesmärgid on olemas: Avalike teenuste osutamisel luuakse eri emakeelega inimestele lõimumist toetav keskkond riigi- ja kohalikul tasandil, mille raames ametnikke koolitatakse kultuuride vahelise kommunikatsiooni vallas-
4_31	Vaja on tegeleda sotsiaalse tõrjutuse vähendamisega üldiselt, mitte rahvuse või emakeele alusel.		Olemas on sotsiaalse kaasatuse tegevuskava, mis on sellele probleemile suunatud ning kus ei eristata sihtrühma rahvuse alusel. Lisaks on ESF Inimressursi arendamise rakenduskava programm "Töötamist toetavad hoolekandemeetmed". Lõimumiskavas viidatakse mõlemale peatükis Seosed teiste arengukavadega. Senised uuringud näitavad, et mitte-eestlaste osakaal sotsiaal-majanduslikes riskigruppides on jätkuvalt liiga suur võrreldes nende suhtarvuga elanikkonnas. Kahe viimase aasta jooksul on tõrjutuse risk veelgi suurenenud mitte-eestlaste seas ning kahanenud eestlaste seas, seega on lõhe eestlaste ja mitte-eestlaste tõrjutuse määra vahel kasvanud.
4_32	Muuta tasuta keeleõppe süsteemi, kuna praegusel kujul ei toimi (puudub motivatsioon).	võetud teadmiseks	HTM soovib tasuta keeleõppe süsteemi arendada ning on avatud konkreetsetele ettepanekutele.
4_33	Täiskasvanud immigrantide kohta kasutada Euroopa riikide kogemusi, kus see on olnud positiivne.	võetud teadmiseks	Seda eesmärki on täitnud Konsortsiumi poolt korraldatud õppereisid Rootsi, Taani ja Suurbritanniasse ning oktoobris 2007 toimunud rahvusvaheline konverents.
4_34	Tagada venekeelsele elanikkonnale suurema info kättesaadavuse muudatustest sotsiaalkindlustusvaldkonnas. Hetkel on venekeelne elanikkond ebapiisavalt informeeritud oma võimalustest sotsiaalabi valdkonnas.	jah	Sotsiaalministeeriumi kevadisel kohtumisel omavalitsusliitude esindajatega selles vallas probleeme välja ei toodud ja toetuse vajadust ei nähtud. Vajab konkreetsemat ettepanekut, et Sotsiaalministeeriumi poolt vastavaid meetmeid korraldada. Rakenduskava 208-2010 sisaldab eesti- ja venekeelse infovälja ühildamist, seadusandluse tõlkimise jätkamist, tihedama koostöö soodustamist meediaväljaannete vahel, KOV ametnike koolitamist kohalike teavitustegevuste tulemuslikkuse parandamiseks.
4_35	Välismaalastest töötajatele mõeldud tugimeetmetest peavad ettevõtjad olulisimateks töötajate keeleõppe toetamist ning infomaterjalide kättesaadavust.	jah	Parendamiseks ebapiisavalt eesti keelt oskavate töötajate integratsiooni tööturule on ettevõtjatel võimalik taotleda EASist toetust tööalaselt vajalikuks eesti keele õppeks. Keeleõppe koolitusprogrammidele on võimalik taotleda toetust kuni 50% ulatuses programmi kogumaksumusest, ülejäänud tuleb tasuda ettevõtjal. AKTIVA (www.aktiva.ee) näol on ettevõtlusalane info kättesaadav. (MKM) Lõimumiskava sisaldab mitmeid täiskasvanute keeleõpet arendavaid tegevusi ning toetusi. Lähiajal on kavandatud koostada asjakohaseid materjale ja viia läbi infoüritusi eesti keele oskuse tasemete kohta tervikuna, sh ametikoha nõuetest keeleoskusele.
4_36	Piisava keeleoskuse puudumine on eelkõige takistuseks siis, kui keeleoskus puudub ka suhtlustasandil. Ettevõtjad on siiani tasunud enamuses töötajate eesti keele koolituse eest iseseisvalt ning järginud	osaliselt	Teatud määral kaetud sotsiaalse ja majandusliku valdkonna meetmega 1.2: Integreeritud eesti keele ja erialakursuste välja töötamine erinevates eluvaldkondades (lisaks vastavate koolitajate koolitamine).

	<p>ka sellega kaasnevat võimalikku maksukohustust. Kuivõrd enamus võimalikke toetusi, mida keeleõppeks oleks võimalik saada või kasutada on suunatud peamiselt töötutele, on juba töökoha leidnud, kuid eesti keelt õppida soovival töötajal või õpetada soovival tööandjal võimalik seda teha eelkõige vaid ise koolitust finantseerides. Eduka integratsiooni huvides oleks ka töötavate, kuid eesti keelt mitteõnelevate töötajate eesti keele koolituse toetamise võimalus.</p>		<p>Sotsiaalministeeriumil toetab töötute keeleõpet (ning integreeritud keele ja erialaõpet) ning EAS tegevuste kaudu saavad ettevõtjad toetust (vajaduse ka keeleõppeks).</p> <p>puuduvad hoovad töötajate keeleõppe korraldamiseks ja/või selle eest tasumiseks; tööturusüsteemi kaudu pakume koolitust töötutele. Oleks vaja põhjalikumalt analüüsi ja vajaduse kaardistust, enne kui süsteemi muuta. Parendamiseks ebapiisavalt eesti keelt oskavate töötajate integratsiooni tööturule on ettevõtjatel võimalik taotleda EASist toetust tööalaselt vajalikuks eesti keele õppeks. Keeleõppe koolitusprogrammile on võimalik taotleda toetust kuni 50% ulatuses programmi kogumaksumusest, ülejäänud tuleb tasuda ettevõtjal.</p> <p>Riigi tasandil on Haridus- ja Teadusministeerium toetanud ja toetab jätkuvalt avaliku sektori töötajate keeleõpet, toimib ka tööjõulähetuse programm</p>
<p>4_37</p>	<p>Mitte-eestlastest ettevõtjatel vajadus erinevate ametiasutuste ja organisatsioonide mitmekeelsete juhendite ja selgituste järele (nt maksuhaldur, EAS)</p>	<p>osaliselt</p>	<p>EAS MAKide konsultandid annavad tasuta konsultatsiooni nii eesti kui ka vene keeles. Lisaks on AKTIVA ja EASi kodulehed eesti- ja venekeelsed, peagi ka inglisekeelsed - sealt on kättesaadav kogu ettevõtlusalane info. Käesoleval hetkel ei ole plaanis taolisi juhendeid süstemaatiliselt tõlkida. Justiitsministeerium koostöös Rahvastikuministri bürooga korraldavad jätkuvalt seadusaktide vene keelde tõlkimist.</p>

5 ÕIGUSLIK JA POLIITILINE LÕIMUMINE

Valdkondlik eesmärk: anda kõigile Eesti elanikele seadustega tagatud õigustest lähtudes võrdsed võimalused eneseteostuseks ühiskonnaelus ja poliitikas, sõltumata rahvusest või emakeelest.

nr	muudatusettepanek	ettepanek vastu võetud (jah/ei/osaliselt/võetud teadmiseks)	kommentaar
5_01	<p>1. Riigil peaks olema enda infokandja venekeelsetele inimestele, kas mõni portaal või ka Baltimaade peale üks, mis suudaks konkureerida Venemaa väljaannetega.</p> <p>Riigi tasand on olulisem, kuna väikestes kohtades on lõimumine väga edukas ja inimesed saavad riigikeelest aru. (Vastusena toetusmeetme vajalikkusele: Siseministeeriumi palvel rakendusplaani I perioodist välja jäänud tegevus V2, M2.2. Avalike teenuste kättesaadavuse tõstmine, strateegias tegevusena: Kohalikele omavalitsustele suunatud toetusmeetmete väljatöötamine ja rakendamine mitmekeelsete kodulehekülgede, infovoldikute ja kohalike lehtede (vallalehed jt) väljatöötamiseks ja arendamiseks (võimalik meede).</p> <p>Küsimus: Milliseid samme ootate riigilt muukeelsete inimeste Eesti ellu integreerimise edendamiseks? Vastus: Korraldada riiklikku info/meedia kanalit.</p>	jah	Lõimumiskava käsitleb seotud strateegiatena Rahvusringhäälingu arengukavasid (ERR arengukavas 2009-2012 ja ETV 2 arengukava), milles on planeeritud tegevused venekeelsele elanikkonnale venekeelse info edastamise parandamiseks. ETV24 on juba 2007.a avatud venekeelse uudisteportaal.
5_02	<p>2. Kui õigusaktide vene keelde tõlkimist toetada, siis peaks ka inglise keelde tõlkimist toetama, et osasid rahvusgrupe mitte diskrimineerida. (V2; M2.3. Riigi ja ühiskonna toimimise avamine teiskeelsetele ja uusimmigrantidele läbi õiguslikust keskkonnast, sh. Kohustustest-õigustest arusaamiseks eelduste loomise; Tegevus: Õigusaktide vene keelde tõlkimise toetamine, esmalt kriitilise tähtsusega seaduste loetelu koostamine.)</p>	osaliselt	Õigusakte tõlgitakse ka (kava väliselt) inglise keelde. (See on oluline eeskätt uusimmigrantide puhul.) Lõimumiskava näeb ette osade õigusaktide tõlkimist vene keelde. Loetelu kriitilise tähtsusega õigusaktidest on koostatud. Mõned neist on rahvusvahemusi puudutavad õigusaktid, teised aga tööelu jm igapäevaelu puudutavad õigusaktid
5_03	<p>3. Mitte-eestlastele suunatud avalike teenuste infokogumiku väljatöötamine vene ja inglise keeles on tähtis.</p>	Võetud teadmiseks	Õigusliku ja poliitilise valdkonna üheks eesmärgiks on: Riigiasutuste ja omavalitsuste haldusvõimekuse tõstmise kaudu avalike teenuste osutamisel eri emakeelega inimestele luuakse lõimumist toetav keskkond riigi- ja kohalikul tasandil, mille raames on planeeritud ka tegevusi informatsiooni kui avaliku teenuse kättesaadavamaks tegemiseks
5_04	<p>4. Täiskasvanute keeleõppeks on kõige efektiivsemad toetused spetsiaalsed kursused kodakondsuse taotlejatele, töötutele ning töötajatele vastavalt erialale. Seejuures kehtestada eesti keele õppimise võimalus tööajast (mingi piiranguga nädalas).</p>	osaliselt	Tööandjatele täiendavate kohustuste panemine ei ole ilmselt otstarbekas. Täiskasvanute koolituse seadus peaks andma võimaluse pädevuse tõstmiseks kuni 2 nädalat töölt vabastust saada. Palga säilitamine on tööandja võimalus, kuid mitte kohustus. Lõimumiskava sisaldab keeleõppe ja koolituse võimalusi konkreetsetes valdkondades (sotsiaalse ja majandusliku valdkonna meede 1.2: <i>Võrdsete konkurentsivõimaluste edendamine keele- ja täiendõppe arendamisega</i>)
5_05	<p>1. Justiitsministeeriumi ettepanek on õigusaktide vene keelde tõlkimise vajalikkust, mahtu ja eesmärgi täpsemalt määratleda koostöös rahvastikuminiistri bürooga. Kui seda peetakse integratsioonistrateegia kontekstis vajalikuks ja oluliseks, siis selle korraldamist jätkata</p>	osaliselt	Rakendusplaanis 2008-2010 on jõutud kokkuleppele, et RMB koostab loetelu õigusaktidest ning Justiitsministeerium korraldab tõlkimise (õigusliku ja poliitilise valdkonna meede 3.2: <i>Informatsiooni kui avaliku teenuse kättesaadavamaks tegemine</i>)

	rahvastikuministri büroo juhtimisel.		
5_06	Viia vastavusse programmi pealkiri, eesmärk ning programmi reaalne suunitus. Programmi pealkirjast ja eesmärgist lähtuvalt peaks ühiskonna integratsiooni avama palju ulatuslikumalt ja tooma esile kõik võrdsete võimaluste alla mahtuvad probleemid ja nende lahendusteed. Vastasel juhul ja mingile konkreetsele teemale või tunnusele (rahvustunnus) keskenduda soovides oleks vastavalt vaja sõnastada ka programmi pealkiri ja eesmärk.	jah	Lõimumiskava pealkiri ning sõnastatud üldeesmärk on paljude osapooltega erinevatel kooskõlastusringidel läbi arutatud ning on vastavuses lõimumiskava ja rakendusplaani 2008-2010 sisuga.
5_07	Selgitada neid õigusliku keskkonna probleeme, mis takistavad hetkel kõigile võrdsete võimaluste loomist ühiskonnaelus osalemiseks. Õiguslik-poliitilise integratsiooni all vihjatakse, et Eestis puudub õiguslik keskkond, mis looks kõigile võrdsed võimalused osalemaks ühiskonnaelus. Sihtgrupina käsitletakse ka uusimmigrante. Kõigile peetakse vajalikuks ühtset õiguslikku staatust läbi naturalisatsiooni, jättes kõrvale, kas inimene ise seda soovib või mitte. Jääb arusaamatuks, millega see on põhjendatud. Jäävad selgusetuks õigusliku keskkonna probleemid, mis vajavad muutmist.	osaliselt	Õigusliku ja poliitilise valdkonna üheks eesmärgiks on suurendada elanike, sealhulgas ametnike teadlikkust võrdse kohtlemise tähtsusest ja ebavõrdse kohtlemise ilmingute ärahoidmisest.
5_08	Prioriteetsed teemad: 1. Kohaliku omavalitsuse rolli selgitamine ja suurendamine integratsiooniprotsessi, sh ametnikkonna parem ettevalmistus integratsiooniprotsessi toetamiseks. (V2; AE 1, M1.1; AE 2, M 2.1. ja M2.2.) 2. Kodanikuühenduste aktiivsuse toetamine integratsiooni edendamisel (V2; AE 1, M1.2.) 3. Teabevälja ühisosa arendamine ja sh mitte-eestlastele suunatud meediaprogrammide toetamine (V2; AE 2)	Võetud teadmiseks	Lõimumiskavas tunnustatakse, et senine maakondlike riigiasutuste ning kohaliku omavalitsuse üksuste roll riikliku integratsioonipoliitika elluviimisel on olnud tagasihoidlik ja juhuslikku laadi. Puudu on riigi ja kohaliku tasandi rollijaotus ning selgepiiriliste kohustuste määratlemine, meetmete regionaliseerimine ja integreerimine piirkondlikesse tegevuskavadesse. Rakenduskava 2008-2010 sisaldab meedet: Ametnikkonna ettevalmistuse parandamine integratsiooniprotsessi toetamiseks (V3, M3.1) Kodanikuühendused on mitmete olulise tegevuste elluviijad. Kodanikuühendused on oodatud osalema erinevates taotlus voorudes võigi kolme valdkonna raames. Kodanikuühenduste aktiivsuse toetamine lõimumise edendamisel Siseministeeriumi tegevustes: Välja on antud Kodanikuühiskonna lühisõnastik vene keeles (2007), olulised kodanikuühiskonna raamdokumendid Siseministeeriumi kodulehel on olemas ka vene keeles, Eesti Mittetulundusühenduste Ümarlaua Sihtasutusel on venekeelne koduleht. Eraldi eesmärgina on välja toodud ka Eesti elanikkonna teabevälja ühisosa suurendamine, mille raames tihendatakse koostööd eesti ja venekeelsete meediaväljaannete ja organisatsioonide vahel, Eesti ühiskonna mitmekultuurilisuse kajastamist jm.
5_09	Arvestada strateegias Euroopa Liidu kontekstiga, kus on tööjõu vaba liikumine. Praegu mõeldakse mõiste „mitte-eestlaste“ all peamiselt venekeelset elanikkonda, aga need võivad olla ka hoopis teise keele ja kultuuri taustaga inimesed.	jah	Euroopa Liidu kontekstiga on lõimumiskava koostamisel arvestatud (tööjõu vaba liikumisega seondub kõige lähemalt uusimmigrantideta suunatud sotsiaalse ja majandusliku valdkonna alaeesmärk) Lõimumiskava on kasutatud väljendit "teised rahvused", mis hõlmab mitte ainult venekeelsed Eesti elanikke vaid kõiki teise keele ja kultuuri taustaga inimesi.
5_10	Suurendada mitte-eestlaste võimalusi töötada avalikus teenistuses.	osaliselt	Õigusliku ja poliitilise valdkonna alaeesmärgi Riigiasutuste ja omavalitsuste haldusvõimekuse tõstmise kaudu avalike teenuste osutamisel eri emakeelega inimestele luuakse lõimumist toetav keskkond riigi- ja kohalikul tasandil on planeeritud avaliku sektori otsustajate koolitamine mitmekultuurilise meeskonna komplekteerimiseks ja juhtimiseks

			Õiguslikult on esmaseks nõudeks avalikus sektoris töötamiseks on keelenõuded (ATS).
5_11	Kodanikeühendused on veel kaasamata, kuid oluline ressurss. Integratsiooni teemal peaks toimuma depolitiseeritud diskussioon erinevate huvigruppide ja rühmituste vahel.	jah	Lõimumiskava kaasab kodanikeühendusi peamiselt läbi õigusliku ja poliitilise valdkonna. Meede 3.2.: Foorumid/debatid teiste rahvuste ühiskonnaellu kaasamise teemadel. Sihtgrupiks rahvusvähemuste esinduskogud, erakonnad jt. poliitilised organisatsioonid. Kodanikuühendused on oodatud osalema erinevates taotlus voorudes kõikide valkdoinade raames.
5_12	Integratsiooniprogrammi täiendamiseks tutvuda Tallinna Linnavolikogu poolt käivitatud Rahuprogrammiga.	võetud teadmiseks	On tutvutud. Rahuprogrammiga ning seal väljatoodud eesmärgid kattuvad lõimumiskava eesmärgiseadega.
5_13	Tähelepanu pöörata rohkem nn uusimmigrantidele seoses Euroopa Liidu komponendiga.	jah	Lõimumiskava sotsiaalse ja majandusliku valdkonna üks alaeesmärkidest on täiskasvanud uusimmigrantide lõimumine Eesti ühiskonda.
5_14	Vähem projektipõhist rahastamist teabevälja ühisosa arendamisel.	võetud teadmiseks	Projektipõhisust püütakse vähendada kogu lõimumiskava lõikes. Antud valdkonnas on vajalik tihedam koostöö teiste ministriumite ja arengukavadega (nt äsja valminud ERR arengukava 2009- 2012, kuulub kultuuriministriumi pädevusvaldkonda. Eeldame, et antud tegevused toimuvad selle raames)
5_15	Kommunikatsiooni osas esitatud nägemus on tänaseks lootusetult vananenud, vaja kaasaegseid lähenemisi.	jah	Lõimumiskava kontseptuaalne alus ja põhimõtted on võrreldes jaanuarikuu 2007 tööversiooniga paljude osapooltega läbi arutatud, olulisel määral täpsustatud ning viidud vastavusse Eesti ühiskonna muutunud vajadustega integratsioonipoliitika valdkonnas. Sh erineva kommunikatsiooni osas.
5_16	Enam meediakajastusi muude väiksemate rahvusrühmade osas.	jah	Lõimumiskava õiguslik ja poliitiline valdkond sisaldab meedet 4.2: <i>Eesti ühiskonna kultuurilise mitmekesisuse kajastamine meedias</i>
5_17	Oluline teadvustada ja tutvustada eesti avalikkuses rahvusvähemuste esindajate panust kohaliku kultuuri, teaduse, julgeoleku jm arendamisse.	jah	Lõimumiskava õiguslik ja poliitiline valdkond sisaldab meedet 4.2: <i>Eesti ühiskonna kultuurilise mitmekesisuse kajastamine meedias</i>
5_18	Mida saaksid kohalikud omavalitsused teha muukeelsete elanike ja nende organisatsioonide kaasamiseks kohaliku elu ja integratsiooni edendamisse? Kord aastas peaksid Eesti linnades toimuma avalikud diskussioonid (KOV ja rahvuskultuuriseltside/ -ühenduste vahel), et vahetada kogemusi venekeelsete ühenduste tegemistest ning edusammudest. Ühendused ootavad riigi poolt dialoogi tekitamist.	võetud teadmiseks	Kehtiv seadusandlus (Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus) annab valla- või linnaelanikele õiguse algatada kohaliku elu küsimustes volikogu või valitsuse õigusaktide eelnõusid. Siseministriumi hinnangul peaksid muukeelsete elanike organisatsioonid peaksid aktiivsemalt kasutama nende antud õigusi. Rahvusvahelisel integratsiooniteemalisel konverentsil esinenud W.Bosswick (Migratsiooniuringute Euroopa Foorum; Bambergi Ülikool) andis teada, et 2009.aastal toimub CLIP projekti raames Interkultuurilise dialoogi uuring, mis võib antud küsimuses anda poliitikaotsusteks olulist sisendit.
5_19	Laiendada integratsiooni sihtrühmadena neid, kes on saanud kodakondsuse ja teinud keeleeksami Alus: Saar Poll / TÜ 2007 jt sekundaaranalüüs	jah	Edukaks lõimumiseks ei piisa vaid formaalsest keeleoskusest ja kodakondsuseksami sooritamisest. Seetõttu tegeleb lõimumiskava naturaliseerunud muukeelse elanikkonnaga õigusliku ja poliitilise lõimumise kontekstis.
5_20	Monitoorida personali koosseisu avalikus teenistuses rahvusliku kuuluvuse järgi Alus: Saar Poll / TÜ 2007 jt sekundaaranalüüs; tagasiside uuringute ettevalmistuselt	Võetud teadmiseks	Ettepanekut arvestatakse lõimumiskava rakendusplaani tegevuste arendamisel..
5_21	Erinevad võimalused - rahvusvähemuste õiguste järgimise alus. 2) Õiguslase abi osutamine inimõiguste ja rahvusvähemuste õiguste järgimise valdkonnas nii riiklikul kui ka kohalikul tasandil.	ei	Õigusabi osutamine konkreetse tegevusena tuleks otsustada peale korralikku analüüsi ning parima tegevusstrateegia väljatöötamist, näiteks aastast 2009 või 2010. Justiitsministrium korraldatav riigi õigusabi süsteem on üldine ja kindlasti hõlmab ka isikuid, kes vajavad oma inim- või vähemusõiguste osas kaitset.

6. SEOSD TEISTE ARENGUKAVADEGA

nr	muudatusettepanek	ettepanek vastu võetud (jah/ei/osaliselt/võetud teadmiseks)	kommentaar
6_01	<p>Algatada võrdsete võimaluste audit. Selgitamaks ikka veel levivate diskrimineerimissüüdistuste tagamaid teeme õiguskantslerile ettepaneku algetada auditeerimisprotsess eesmärgiga analüüsida, kuivõrd on erinevate rahvusrühmade liikmetele Eestis tagatud võrdsed võimalused hariduse, tööhõive, tervishoiu ja teiste avalike teenuste valdkonnas. Audit oleks avalik protsess, mis julgustab inimesi oma muresid ja probleeme ausalt esitama. Auditi kaudu annab Eesti selge signaali, et meie riik väärtustab kõiki inimesi nende rahvusest sõltumatult ja astub reaalseid samme nende võrdväärse kohtlemise tagamiseks.</p>	jah	<p>Hetkel rakenduskavas ja ka strateegias vastav meede puudub, kuid vastav uuring on planeeritud ministribüroo 2009. aasta tegevustesse.</p> <p>Sotsiaalministeeriumi sotsiaalpoliitika info ja analüüsiosakonna koordineerimisel on Euroopa Võrdsete Võimaluste Aasta raames viidud 2007.a läbi ebavõrdset kohtlemist käsitlev elanikkonnauuring. Uuringu läbiviijateks on TLÜ, uuringurühma juhtideks Mikko Lagerspetz ja Erle Rikmann. Uuringu analüüs valmis novembri lõpuks. Uuringutulemusi tutvustati laiemale avalikkusele lühidalt 30.11. võrdsete võimaluste teematikale pühendatud Sotsiaalfoorumi raames</p>
6_02	<p>Seostada integratsioonistrateegia rõhuasetus (sh strateegiadokumendi selgitavas osas) multikultuurse ühiskonna kontseptsiooni kõrval enam riigi keskstrateegiatega, sh:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ühiskonna sidususe kasvatamise kaudu vähendada julgeolekuriske - Tööhõivevalmiduse ning tööjõu kvalifikatsiooni tõstmise kaudu suurendada riigi konkurentsivõimet ning jätkusuutlikku arengut <p>Alus: Strateegilise planeerimise käsiraamat. Rahandusministeerium 2006</p>	jah	<p>Lõimumiskava sisaldab peatükki "Seosed teiste arengukavadega". Samuti on lõimumiskava koostamisel arvestatud Eesti riigi keskstrateegiaid, sh strateegilisi arengukavasid ning julgeolekupoliitika aluseid.</p>

7. MUUD ETTEPANEKUD, KOMMENRAARID, MÄRKUSED

nr	muudatusettepanek	ettepanek vastu võetud (jah/ei/osaliselt/võetud teadmiseks)	Kommentaar
7_01	Saavutada erakondade kokkulepe loobuda rahvuspopulismi kasutamisest valimisvõitluses. See on oluliseks ohuks Eesti julgeolekule, kuna loob Venemaale võimalusi Eesti ühiskonna destabiliseerimiseks.	võetud teadmiseks	Erakondadel oli võimalik osaleda lõimumiskava koostamises ning oma arvamust avaldada ekspertkomisjoni tegevuse raames
7_02	Kui järgnevatele tegevustele pannakse rõhku, miks pole nad tegevuskavas välja toodud? lk.17 – Eesti ühiskonna integratsiooni vajalikkuse ja olemuse mõistmiseks tuleb toimuvad protsessid asetada laiemasse sotsiaal-ajaloolise konteksti. lk.23 – Integratsioonistrateegia raames täiendatakse tegevuskava raames loetletud tegevusi rõhuasetusega mitte-eestlastel ja tegevuskavas otseselt mitte väljatoodud valdkondades.	võetud teadmiseks	Lõimumiskava 2008-2013 tekst ja rakendusplaanis 2008-2010 kavandatu on omavahel kooskõlas. Hetkeolukorda kirjeldav peatükk annab ülevaate laiemast lõimumiskeskonnast.
7_03	Täpsustada indikaatorid, mida kasutatakse integratsiooni kui protsessi kulgemise mõõtmiseks.	jah	Lõimumiskava peatükis "Strateegilised eesmärgid" on esitatud alaeesmärkide indikaatorid ning indikaatorite sihttasemed. Võrreldes RIP jaanuar 2007 tööversiooniga on indikaatoreid muudetud ning täiendatud.
7_04	Oluline selgitada, millistest väärtustest lähtume.	Võetud teadmiseks	Lõimumiskava sisaldab põhimõtete peatükki, milles on sätestatud arengukava lähtealused.
7_05	Strateegia on tasakaalust väljas, kuna ei ole määratletud, kus üldse saab ja tohib vene keeles rääkida.	Võetud teadmiseks	Eesti keele oskuse nõudeid ning eesti keele ja võõrkeelte kasutamist reguleerivad õigusaktid (nt keeleseadus, haldusmenetluse seadus, kohaliku omavalitsuse korralduse seadus, haridusvaldkonna õigusaktid jt).
7_06	Integratsioonis on oluline saavutada reflektsoon	Võetud teadmiseks	